

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Bakalářská práce

2013

Gabriela Gorčáková

**Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta**

Katedra křesťanské sociální práce

Sociální a charitativní práce

Gabriela Gorčáková

*Vincentská filozofie pomáhání optikou
charitní praxe.*

Bakalářská práce

vedoucí práce: ThLic. Jakub Doležel, Th.D.

2013

Prohlašuji, že jsem tuto práci zpracovala samostatně a všechny použité prameny a literaturu jsem uvedla v závěrečném seznamu.

V Mendryce dne 11. listopadu 2013

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucímu bakalářské práce panu ThLic. Jakubovi Doleželovi, Th.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky při vypracování této práce. Děkuji svým spolusestrám a známým za trpělivost, podporu a jakoukoliv pomoc nejenom při psaní této práce ale i v průběhu celého studia.

Motto: „Nestačí milovat Pána Boha, je třeba se starat, aby ho milovali i jiní.“

(sv. Vincenc de Paul)

Obsah

Úvod.....	6
1 Přehled současného bádání	8
1.1 Přehled zdrojů reflexe charitní práce	8
1.2 Přehled zdrojů reflexe vincentenské praxe	9
2 Struktura charitní praxe podle koncepce Pompeyho a Rosse z roku 1998.....	12
2.1 Různorodost subjektů charitní práce.....	12
2.1.1 Dobrovolníci v církevní charitní praxi.....	12
2.1.2 Jednotlivec a skupina v církevní charitní praxi	13
2.1.3 Farnosti, profesionální zařízení a svépomocná sdružení	14
2.1.4 Řeholní komunity a církev v charitní praxi	15
2.2 Mnohorozměrnost církevní charitní praxe.....	16
2.2.1 Různorodost cílů	16
2.2.2 Různorodost úrovní.....	17
2.2.3 Různorodost metod charitní práce	18
2.3 Solidarita církevní charitní praxe.....	19
2.3.1 Vnímat nouzi kolem sebe	19
2.3.2 Připustit zasaženost nouzí	19
2.3.3 Solidární jednání	20
2.4 Subsidiarita církevní charitní praxe	21
2.5 Spiritualita církevní charitní praxe	22
2.5.1 Duchovní dimenze charitní praxe	23
2.5.2 Obsahové aspekty spirituální charitní pomoci.....	24
3 Hledání ekvivalentů koncepce Pompeyho a Rosse ve vincentenské filozofii.....	26
3.1 Různorodost subjektů vincentenské filozofie.....	26
3.1.1 Různorodost aktérů	27
3.1.1.1 Jedinec.....	27
3.1.1.2 Dobrovolnické skupiny.....	29
3.1.1.3 Řeholní komunita.....	31
3.1.1.4 Spolupráce subjektů charitní praxe.....	32
3.1.2 Shrnutí různorodosti subjektů charitní praxe.....	35
3.2 Mnohorozměrnost vincentenské filozofie	37

3.2.1	Vincentská charitní praxe	37
3.2.1.1	Chudí očima Vincence de Paul	38
3.2.1.2	Metody pomoci vincentské praxe	39
3.2.2	Souhrn mnohorozměrnosti charitní praxe.....	41
3.3	Solidarita vincentské filozofie	43
3.3.1	Solidarita v duchu Vincence de Paul	43
3.3.2	Souhrn solidarity charitní praxe.....	45
3.4	Subsidiarita vincentské filozofie.....	47
3.4.1	Subsidiarita vincentské praxe	48
3.4.2	Shrnutí subsidiarity charitní praxe	49
3.5	Spiritualita vincentské filozofie	50
3.5.1	Spiritualita Vincence de Paul.....	51
3.5.1.1	Vincentská mystika.....	51
3.5.1.2	Vincenc de Paul mystik činu	52
3.5.1.3	Charakteristické rysy vincentské spirituality	53
3.5.2	Shrnutí spirituality charitní praxe	54
	Závěr	58
	Prameny	61
	Sekundární bibliografie.....	64

Úvod

K výběru tématu bakalářské práce mě inspiroval a motivoval předmět mého dosavadního studia, kde byla přednesena koncepce metod charitní práce, zpracovaná profesory Dr. Heinrichem Pompeyem a Dr. Paulem Stefanem Rossem, z roku 1998, s názvem *Kirche für andere. Handbuch für eine diakonische Praxis*. Motivací bylo i vědomí toho, že o obecních charitních metodách máme skromné zdroje. Dnes je mnoho autorů, kteří se věnují sociální práci jako takové, ale jen málo z nich se zaměřuje na specifickou charitní sociální práci a její odlišení od obecné sociální práce. Proto v první kapitole bakalářské práce přináším stručný přehled dostupné literatury, která se věnuje charitní sociální práci. V druhé podkapitole předkládám stručný přehled autorů, kteří se věnovali dílu a životnímu odkazu Vincence de Paul, který je obecně považován za zakladatele charitní práce. Dovoluji si tvrdit, že tento muž byl nejenom velkou osobností 17. století, ale i dnes je jeho osobnost a dílo hodno následování.

Hlavním výzkumným cílem bakalářské práce je najít společné prvky, podobnosti či odlišnosti obecných metod charitní práce a vincentké spirituality, kterou budu v této práci označovat jako vincentskou filozofii, tedy kodifikovaný soubor představ, idejí i formální nauky o povaze a vlastnostech pomáhající praxe ve vincentkém „duchu“. Kladu si otázku, zda je nějaká podobnost mezi koncepcí Pompeyho a Rosse a vincentskou filozofií? Do jaké míry se informace o charitní praxi ve vincentké filozofii podobají a překrývají s výchozím konceptem Pompeyho a Rosse? Za aplikační cíl si jako členka Společnosti Dcer křesťanské lásky sv. Vincence de Paul (dále jenom DKL) kladu, posílit uvědomění vlastního charisma, jako i povahu samotné vincentké filozofie. Svoji práci mohu i dopomoci k větší profilaci této filozofie. Symbolický cíl bakalářské práce sleduje možnost, dostat se k odkazu svatého Vincence de Paul pro ty, kteří se věnují charitní práci. Chtěla bych tak přispět k obnovení i posílení dosavadní specifčnosti charitní práce, která se už po tři staletí obrací k svatému Vincenci de Paul jako svému patronu.

Pro dosažení stanoveného hlavního cíle jsem si vybrala metodu komparace. Vzhledem k širokému záběru života i odkazu svatého Vincence není v této práci cílem zhodnotit jeho dílo a myšlení v celé šíři. Pro svoji práci jsem hledala něco více specifického a určitého. Tuto specifčnost a strukturalizovanost mi poskytla právě výše uvedená koncepce Pompeyho a Rosse z roku 1998, která předkládá pět základních

okruhů neboli metod, specifických pro charitní práci. Celá druhá kapitola bakalářské práce se skládá z parafrází tohoto materiálu. Ve zhuštěné podobě sumarizují klíčové parametry charitní praxe podle těchto dvou autorů, abych mohla poté v jejich optice posoudit vincentskou koncepci pomáhající praxe.

V dalším kroku komparace hledám ekvivalenty koncepce Pompeyho a Rosse ve vincentské filozofii a identifikuji konkrétní metody charitní práce v díle svatého Vincence, což tvoří třetí kapitolu. Okruh bádání je vymezen vincentkými prameny, kterými jsou v první řadě *Ozveny Spoločnosti*, interní časopis DKL, a čtrnáctisvazkové dílo Pierra Costa. Dílo tohoto autora je kromě francouzštiny dostupné i v některých dalších světových jazycích. Dva pro mě důležité svazky, pod názvem *Konference svatého Vincence de Paul*, jsou publikované i ve slovenštině, jako interní materiál DKL. Pomáhám si také výběrem z tvorby dalších autorů, kteří se věnovali odkazu Vincence de Paul. Blíže je popisují v první kapitole bakalářské práce. Samotná komparace ve třetí kapitole je členěna do podkapitol podle struktury koncepce Pompeyho a Rosse. Závěr každé podkapitoly tvoří shrnutí a vizualizační pomůcky - tabulky, které poukazují zvláště na koncepci Pompeyho a Rosse a zvláště na vincentskou filozofii.

V závěru bakalářské práce přináším zhodnocení, zda byla zodpovězena otázka, kterou jsem si položila v úvodu své práce, a zda byly naplněny stanovené cíle: výzkumný, aplikační a symbolický. Stručně přibližuji základní myšlenky vincentské filozofie pomáhání.

1 Přehled současného bádání

V této kapitole bych chtěla představit několik publikací od známých i méně známých autorů, kteří se zabývají specifičností charitní práce nebo dílem a životem Vincence de Paul a jeho následovníků.

1.1 Přehled zdrojů reflexe charitní práce

Církevní magisterium nám předkládá řadu sociálních encyklik. Pro charitní práci má veliký význam encyklika Benedikta XVI. *Deus caritas est*, protože představuje výrazné sdělení o teorii charitní praxe. Encyklika poukazuje na to, čím se musí odlišovat ti, kteří pracují v charitativních institucích církve, od ostatních pracovníků v sociální oblasti. Ve své další encyklice *Caritas in veritate* Benedikt XVI. předkládá a navrhuje konkrétní přístupy v široké oblasti sociální a společenské působnosti. Mimo jiné apeluje na princip společného dobra, spolupráci věřících i nevěřících, jako i na solidaritu mezi jednotlivci či národy navzájem. V německém jazyce se nám nabízí publikace H. Haslingera s názvem *Diakonie. Grundlagen für die Soziale Arbeit der Kirche* z roku 2009. Autor nám v ní poukazuje na principy nutné pro přítomnost kvalitní diakonické praxe. Křesťanská kvalita se v publikaci opírá o principy jako je například bezpodmínečná úcta k důstojnosti člověka, spravedlnost nebo také integrovaný přístup k tělesným, duševním, sociálním a spirituálním potřebám člověka.

V českém jazyce bylo doposud publikováno několik knížek, které se dotýkají teorie nebo praxe charitní práce. K prvním autorům, kteří se u nás věnovali církevní sociální práci, patří Bedřich Vašek (1929, 1941). Ve svých dvou dílech se zaměřuje na historii charitní práce a dokonce se pokouší i o její teorii. Zde jsou ovšem velice široce definovány prostředky a metody sociální práce. Ctirad Václav Pospíšil v roce 2002 publikoval svoji knihu s názvem *Teologie služby*. V tomto díle pojednává o charitní a diakonické službě. Zabývá se solidaritou s potřebným člověkem v dějinném kontextu křesťanského díla. Autor přibližuje některé aspekty služby skrze tajemství víry a trinitární teologii. Otázce charitní práce se ve své publikaci *Charita jako místo evangelizace* věnoval Michal Opatrný (2010). Jedná se spíše o průvodce pastorační a evangelizační pracovníků charity. Další jeho publikací z roku 2010 je dílo *Teorie a praxe charitní práce*. Autor spolu s kolektivem spolupracovníků přináší poznatky o

charitativní práci, která není jenom doménou církve a organizací, které zřizuje. V roce 2008 vyšel sborník katedry psychosociálních věd a etiky pod názvem *Kontexty sociální a charitativní práce*. Sborník přináší široký záběr různých témat, ale konkrétní metody charitní činnosti v něm nenacházíme. V roce 2012 vydala Univerzita Palackého v Olomouci monografii Jakuba Doležela *Církevní sociální práce na pozadí encykliky Deus caritas est*. Autor v ní předkládá vzájemné vztahy mezi sociální naukou církve a charitní praxí. Svoji pozornost zaměřuje na encykliku Deus caritas est, která se jako první v historii věnuje tomuto tématu. Tímto dílem přináší řadu výzev a šancí pro českou charitní sféru. Charitní službě, její definici, identitě, organizaci a službě se věnuje i časopis *Sociální práce/Sociálna práca*, číslo 4. ročník 2008 s podtitulem *Duchovní dimenze sociální práce*. Ing. Mgr. Oldřich Haičman v rozhovoru s Pavlem Bajerem mimo jiné přibližuje činnost charity jako záruku důvěryhodné filantropie a veřejné prospěšnosti.

V uvedených publikacích se však nenachází soubor metod či principů, kterými by se mohla charitní práce poměřovat. Z tohoto hlediska se nabízí pouze jediná výše zmiňovaná publikace autorů Pompeyho a Rosse z roku 1998.

1.2 Přehled zdrojů reflexe vincentké praxe

Se životopisem svatého Vincence de Paul se potkáme u více než tisíce zahraničních autorů, převážně Francouzů a z velké části se jedná o příležitostní publikace. Od jeho smrti bylo napsáno jen několik významných děl. V 17. století, čtyři roky po smrti Vincence, biskup Abelly publikoval dílo s názvem *La vie du vénérable serviteur de Dieu Vincent de Paul*. Abelly byl nejenom dlouholetým přítelem Vincence, ale na tu dobu i plodným pisatelem. Proto mu členové Misijní společnosti dali k dispozici dostupné a zachovalé dokumentace Vincence, které shromáždil jeho sekretář brat Decurneau, aby napsal první životopis Vincence de Paul. Toto dílo je povzbuzující, psané podle hagiografických zvyklostí, přísné a důsledně pravdivé. Druhým velkým životopisem Vincence bylo dílo Pierra Colleta s názvem *La vie de Saint Vincent de Paul*, napsané při příležitosti beatifikace Vincence de Paul. Tento životopis byl publikován krátce po kanonizaci Vincence de Paul. Collet v něm metodicky a systematicky srovnává dokumentace, které měl k dispozici Abelly s dokumentací, která byla shromážděná při beatifikačním procesu. Po dvou staletích od smrti Vincence vychází jeho velký životopis, jehož autorem je kanovník Maynard, s názvem *Saint*

Vincent de Paul. Sa vie, son temps, ses oeuvres, son influence. Začátkem 20. století vychází velké dílo, které je i jedním z hlavních pramenů mé bakalářské práce. Toto dílo *Le grand saint du grand siècle. Monsieur Vincent* napsal Pierre Coste, archivář Misijní společnosti v Paříži. Obsahuje všechny známé spisy Vincence de Paul, jim odesílanou i přijímanou korespondenci, jeho duchovní přednášky pro kněze a bratry Misijní společnosti, konference pro DKL a značné množství rozličných dokumentů, jako jsou buly, směrnice, smlouvy a jiné. Významným přínosem je pečlivé shromáždění záznamů, které mohou blíže objasnit osobnosti, lokality a koncepty Vincentových textů. I proto je toto dílo východiskovým zdrojem každého vincentského výzkumu. Pro vnitřní potřebu dcer křesťanské lásky Československé provincie byly dva svazky tohoto díla přeloženy do slovenštiny a v letech 1941 a 1945 vydány knižně. V roce 1960 vychází v Paříži dílo André Dodina s názvem *Saint Vincent de Paul et la Charité*, ve kterém nám autor předkládá živý a oslovující obraz světce křesťanské lásky.

Druhým základním pramenem bakalářské práce jsou *Ozveny Společnosti*, interní časopis Společnosti DKL, který vydává ústředí v Paříži, a je přeložen do jazyků konkrétních provincií. Jaký je původ tohoto cenného pramene? Na začátku 20. století byla generální představenou Společnosti DKL sestra Marie Inchelin, která chtěla nějakým způsobem zajistit větší blízkost všech provincií po celém světě a také pružnost informací o tom, co se děje ve Společnosti. Spolu s generálním představeným otcem Cazot se domluvili na vydávání měsíčního časopisu s názvem *Ozvěny Mateřského domu*. První číslo vyšlo v únoru v roce 1926. Od tohoto roku vychází každý měsíc a jsou interním časopisem celé Společnosti DKL. Po ukončení I. světové války si i Československá provincie zřídila svoji vlastní tiskárnu, kde se tiskly nejenom *Ozveny Společnosti*, ale také knihy pro vnitřní potřebu DKL.

Po roce 1989 bylo vydáno a přeloženo do slovenštiny, případně češtiny více knih s vincentskou tematikou. Vzpomenu knihu André Dodina *Spiritualita sv. Vincence de Paul*, ve které přináší úvahy o spiritualitě svatého Vincence. Tato publikace nám poskytuje nové impulzy pro modlitbu i službu. Předkládá nejenom stručný životopis Vincence de Paul, ale také základní motivy jeho duchovního života a mystiku činu. V českém jazyce vyšla útlá knížka od Élisabeth Charpy s názvem *Spiritualita Luisy de Marillac zakladatelky Dcer křesťanské lásky*. Sestra Élisabeth tímto dílem předkládá cestu jedné ženy, cestu lidského a duchovního zrání. Účinně ukazuje na její spiritualitu, která má kořeny v aktuálnosti. Pohled Luisy je neustále přitahován situací těch, kteří v její době byli na okraji společnosti. S pokornou vytrvalostí a promyšlenou smělostí

nachází odvahu reformovat, neváhající rozbít platné zvyky. Vzhledem k zákonům, Luisa de Marillac, předbíhá dobu. Všem těm, kteří se namáhají v různých oblastech, aby postavili člověka na nohy a on tak znovu našel svoji důstojnost, připomíná, že milovat v pravdě zahrnuje meziosobní vztah. Poslední velkou vincentickou publikací je dílo José María Romána *Svätý Vincent de Paul*, které bylo ze španělského originálu přeloženo a v roce 2002 vydáno i na Slovensku. Podrobná biografie života pána Vincence přináší nové skutečnosti a poznatky dlouholetého bádání. Přínosným je i chronologický přehled života Vincence de Paul v souvislosti se společenskými, politickými, kulturními a církevními dějinami.

2 Struktura charitní praxe podle koncepce Pompeyho a Rosse z roku 1998

Pompey a Ross ve své příručce *Kirche für andere. Handbuch für eine dikaonische Praxis* popisují, jak by mohla vypadat charitní práce a jak je ji možné uskutečňovat. Realitu charitní praxe netvoří jenom postoje, hodnoty a zásady, ale také struktury, kterými by se mohla poměřovat a udržet na úrovni doby. Jedná se o sociální práci inspirovanou Božím slovem, která je na jedné straně obohacena o osobní víru toho, kdo ji vykonává, a na druhé straně je ovlivňována zákony a hodnotami sociální práce. Vztahuje se na odborné, organizační, ekonomické i spirituální aspekty. Paralelně k hodnotám charitní práce se musí vyvíjet i struktury těchto hodnot. Charitní činnost je konkrétní prací konkrétních lidí a v jejich pracovních popisech musí být stanoveno, že každý z nich má možnost účasti na odborných i duchovních vzdělávacích programech.

2.1 Různorodost subjektů charitní práce

Různorodí aktéři charitní práce přispívají k tomu, že charita zasahuje do různých sfér života, řeší nejrůznější situace a utrpení lidí, využívá množství zdrojů pomoci. Zároveň však odpovídá na aktuální stav společnosti a vytváří jednotu v různosti. Mezi subjekty charitní práce řadí Pompey a Ross v první řadě svépomocné a dobrovolnické skupiny se svými projekty a iniciativami, dále pak jedince, farnosti, profesionální zařízení a organizace, řeholní komunity a církev jako společenství křesťanů.

2.1.1 Dobrovolníci v církevní charitní praxi

Dobrovolnictví lze chápat jako jasně ohraničené zadání, přesně popsanou určitou činnost. Je přirozenou formou pomoci a základním projevem charity. Mezi jeho nejdůležitější funkce patří potencionální blízkost k sociálnímu prostředí potřebných a funkce mostu mezi nuznými a profesionální pomocí. Dobrovolníci, kteří se pohybují ve svém přirozeném prostředí, jsou vnímavější na situace nouze jednotlivců, na nové sociální problémy a na nedostatky sociální struktury. Stabilní, přehledná skupina dobrovolníků bude vždy zaujímat pevné místo ve společnosti. Pro práci takových skupin jako je dobrovolnictví je nutné vymezit určité charakteristické body. V první

řadě omezené a jasně ohraničené zadání práce nemůže být změněno bez souhlasu dobrovolníků. Nejde o to dělat všechno možné, ale jen určité činnosti, proto je vhodné, aby úkoly dobrovolníků souvisely s mezilidskými vztahy. Je to právě osobní setkání, co dobrovolníky přitahuje k charitní praxi. Dobrovolnictví potřebuje i určitou kreativitu při vytváření pracovních skupin. Nesmí mít předem stanoveno, co, jak a s jakým cílem mají dělat. Dobrovolníci očekávají podporu a doprovázení od profesionálů. Možnost osvojit si nové poznatky, kompetence a rozvíjet se. Angažmá musí dobrovolníka bavit a musí mu dělat radost. Nikoliv bez důležitosti je otázka financování a finanční flexibilita. Je nutné dát jim finanční prostředky a nechat je s nimi hospodařit. Vede to k vzájemné důvěře a ocenění jejich práce. Nutná je také otevřenost v kriteriích spolupráce, je vítán každý, kdo je ochoten spolupracovat. V neposlední míře je potřebné poukázat na atraktivnost dobrovolnictví v charitním angažmá i pro muže. Ve všeobecnosti je pro dobrovolníky více atraktivní jednorázový projekt nebo akce. Jedná se o jasně ohraničené cílové zadání a omezený časový rozsah.

2.1.2 Jednotlivec a skupina v církevní charitní praxi

Jednotlivec i skupiny, kteří jsou bezprostředně dotčeni sociálními problémy, určují podobu všech charitních procesů. Prioritou je, aby se potřební nejprve sami chopili řešení svých obtíží, aby dostali dostatek prostoru a podpory, aby zahájili iniciativu v rámci svépomoci. Pomáhajícím, profesionálně či dobrovolnicky, je každý křesťan uskutečňující charitu, a to tehdy, když se angažuje ve prospěch druhých. Naplňuje ji, i když se angažuje v každodenních problémech v rodině, v sousedství, v okruhu známých, kolegů, a to i v situacích zcela nezávislých na církvi. Různé zkušenosti, kompetence, motivace a perspektivy musí mít v charitě své pevné místo. Pro jejich integraci je potřebné pochopit charitu jako pomáhající praxi, a to optikou horizontu Božího království. Chápání charity na pozadí Božího království, vede k tomu, že charita není uskutečňována jenom křesťany. Charitní praxí může být i ta pomáhající praxe, jejíž subjekt nesdílí explicitní křesťanské sebepojetí, a nepovažuje se za člena konkrétní církve. Kvalifikaci nějaké praxe jako charitní nezakládá církevní kontext této praxe, ani křesťanské sebepojetí jednajících subjektů, nýbrž jen to, zda tato praxe může být chápána jako příspěvek k přicházejícímu Božímu království.

2.1.3 Farnosti, profesionální zařízení a svépomocná sdružení

Farnost jako průsečík charity a sociálního prostředí lidí, je ústředním komunitním subjektem, kterému přináleží celé spektrum charitní činnosti. Tato poloha průsečíku představuje šanci a blízkost jak k nuzným, tak k dobrovolníkům. Je řada možností, jak se farnost může stát subjektem, tedy aktérem charity. Zařízení, která jsou zřizována a provozována farnostmi, představují centrální pilíř místní sociální infrastruktury. Nejde jen o jejich kvantitativní význam, ale také o jejich kvalitativní ukazatele, mezi které můžeme zařadit menší kapacitu, dostupnost, pocit odpovědnosti nebo spojení s mnoha dalšími oblastmi společenského života. Předpokládá se ovšem schopnost kooperace a odvaha delegovat úkoly a pravomoci. Farnost je také místem dobrovolnické charitní pomoci, která má různé formy a úrovně. Dobrovolnictví je totižto přirozenou formou pomoci a základním projevem charity. Za nejdůležitější funkci dobrovolnictví můžeme považovat blízkost k sociálnímu prostředí potřebných, jenž představuje důležitý sociální zdroj, který zvyšuje kvalitu služby. Dále můžeme zmínit určitou funkci mostu k profesionální pomoci a v neposlední řadě vnímavost na situace nouze, jelikož se sami pohybují v prostředí své městské čtvrti nebo vesnice. Dobrovolnická charita farnosti může mít různé formy. Základní rovinou je angažmá jednotlivců v okruhu své rodiny a známých. Jedná se o úroveň přímé pomoci. Koordinační úroveň zabezpečují týmy nebo charitní výbory v pastoračních radách farností, které mají také odpovědnost za organizaci a koordinaci charitní pomoci ve farnosti. Jako celek se musí vzdát nároku na dokonalou pomoc ve všech problémech. Musí říci vědomé „ne“ k úkolu, který je nezvladatelný. Preferuje raději omezenou, ale příkladnou službu; raději něco podniká, než aby vůbec nic nedělala.

Profesionálními zařízeními a organizacemi jako subjekty charity, jsou nejenom provozovatelé profesionální vnější pomoci, ale i místa činnosti skupin dobrovolníků a svépomocných skupin. Jestliže církev sebe sama umísťuje mimo svět, není církví Ježíše Krista. A tak i charita musí být přítomná ve společnosti, kdyby se totižto stáhla do prostoru farnosti nebo kostela, zradila by tím svůj úkol evangelizace. Profesionální charita nemusí být ve společnosti všude přítomná. Ovšem tam, kde církev vyvíjí svou pomáhající činnost, je potřebné, aby se uskutečňovala podle nejlepšího vědomí a svědomí, orientovala se podle ducha evangelia a zasloužila si pojmenování Charita. Aby se opravdu uskutečňovala charita, nikoli libovolná praxe pomoci, musí se církevní sociální zařízení neustále poměřovat měřítkem evangelia. Toto poměřování dle

evangelia je dynamický, otevřený, nikdy neuzavřený proces, nikoliv statické vyplňování dotazníků ohledně věčných pravd o charitě. Křesťanský profil má v charitních zařízeních své místo v konkrétních pracovních, názorových a rozhodovacích procesech a dává jim potřebný ráz a to v podobě celostního obrazu člověka. Orientuje se podle zásad solidarity a subsidiarity, je proniknutý spiritualitou a zakotven ve vizi sloužící církve. Pro charitní profesní zařízení je mimořádně důležitá široká kooperace dobrovolných i profesionálních forem pomoci. Příliš často totiž pracují charitní zařízení a farnosti vedle sebe, nikoliv společně.

Svépomocná sdružení usnadňují mnoha lidem zapojit se do pomoci druhým. Dobrovolnické poskytování pomoci se vyznačuje blízkostí k nuzným. Ovšem setkat se s nemocnými, trpícími nebo lidmi v problémech vyžaduje mnoho schopností, které nemusí mít každý. Pompey a Ross mezi ně řadí: schopnost vcítit se, no zároveň umění zachovávat si odstup; akceptovat vlastní meze i meze druhého; vzdát se vlastních představ ve prospěch celku. Toto vše činí z pomáhajícího setkání vysoký osobní závazek, v němž dobrovolník potřebuje podporu. Svépomoc, tak jak ji chápe charita, může mít nejen dlouhodobý a závazný charakter, protože se jedná o vzájemnou solidární podporu, ale také charakter iniciativ, kterými jsou krátkodobé záležitosti. Členové těchto skupin jsou v podstatné míře křesťané. Svoji angažovanost v charitní praxi chápou na pozadí křesťanské víry, a sebe sama vnímají jako charitní subjekty. Farnosti, charity i různá charitní zařízení, která poskytují prostor těmto svépomocným skupinám, to mohou považovat i za způsob, jak naplnit své charitní závazky.

2.1.4 Řeholní komunity a církve v charitní praxi

Ve světě se řada nemocnic, domovů pro seniory, domovů pro postižené a děti nachází ve správě řádových společenství. Jejich pozvolný a celoplošný ústup s sebou přináší masivní problémy. Jedním z nich je zánik malých zařízení, se kterými se ztrácí i kus péče blízké vůči místní obci. Znamé jsou také obtíže, ke kterým dochází, když se předává provoz světskému personálu. S tím souvisí vyplácení vyšších mezd, proplácení přesčasových hodin a uplatnění mnohých dalších práv upravených v pracovní smlouvě. Dochází také k zásadní změně pracovní kultury, i když křesťanský profil charitního zařízení není zabezpečený pouhou přítomností řeholníků. Vykonávat pomáhající profesi v rámci tarifní mzdy ještě neznamená praktikovat ji bez obětavosti, bez křesťanské motivace a charakteru. Realita a budoucnost pro řeholní komunity přináší místo

celoplošného pokrytí nutnost koncentrace sil jen na některá místa. Inovační energii může pro řády přinést i rozvoj nových organizačních koncepcí pro zřizovatele a provozovatele charitních zařízení.

Jestliže dosud bylo psáno o charitních skupinách, farnostech a společenstvích, jednalo se vždy o církve jakožto subjekt charity. Církev nemůže prohlásit charitu za záležitost jedné specializované organizace. Nemůže svou charitní odpovědnost delegovat na Charitu České republiky. Celá církev se totižto chápe jako sloužící. Musí vyrůstat ze vztahů mezi různými církevními subjekty a těmi, ke kterým je jejich služba namířená. Zároveň musí ukázat, že je pro lidi užitečná, a to jak v materiálních, psychických, tělesných tak i duševních dimenzích. Církev myšlenkovitě i prakticky směřuje své úvahy k tomu, jak se dostat k člověku. Sama se postaví jako obhájce po boku těch, kteří jsou na okraji společnosti, outsiderů, vyloučených nebo trpících jakoukoli nouzí. Sloužit znamená naladit se na přání druhého a poskytnout mu to, co si sám přeje a potřebuje. Toto naladění ovšem neznamená přizpůsobení se, spíše jde o první krok vzájemného hledání toho, co druhý skutečně potřebuje a co je pro něj opravdu dobré.

2.2 Mnohorozměrnost církevní charitní praxe

Pluralita subjektů charity, jakož i celostní obraz člověka, se v dnešní době ukazuje jako mnohorozměrné pojetí charitní praxe. Sociální problémy nemožno izolovat od jednotlivých osob a jejich sociálních vazeb. Mnohorozměrnost v charitní praxi proto znamená, že charitní pomoc musí zohlednit rozmanitost cílových perspektiv, jakož i to, že celá činnost probíhá na různých úrovních. Ke své činnosti potřebuje různorodé metody práce. Tyto základní rozměry pomoci jsou mezi sebou navzájem úzce provázány.

2.2.1 Různorodost cílů

Charita se realizuje v nejrůznějších oblastech sociálních problémů. Každá oblast bere ohled na související oblasti. Místo koncentrace na slabé stránky se orientuje na rezervy a silné stránky. Všude a vždy je potřeba orientovat se na zdroje. Zdrojem rozumíme všechno, čím může jednotlivec, skupina nebo přirozené sociální prostředí přispět ke zvládnutí daného problému. V této souvislosti lze rozlišit tři cílové zásady:

odkrývání zdrojů, posilování zvládacích schopností a změnu podmínek. Při odkrývání zdrojů jde o to nejprve zaměřit podporu na aktivaci vlastních možností a schopností. Posilováním zvládacích schopností se v první řadě rozumí pomoc ke svépomoci. Je nutné poskytnout takovou podporu, aby jedinci nebo skupiny rozvinuli své schopnosti a síly ke zvládnutí situace. Kde nejsou vlastní zdroje, tam je potřeba zprostředkovat vnější zdroje. Změnou podmínek se rozumí zásada, ve které stojí v popředí strukturální stránka a její změna nebo posílení. Tato změna poslouží k posilování zvládacích schopností jednotlivců, skupin nebo přehledného sociálního prostředí.

2.2.2 Různorodost úrovní

K charitní praxi náleží pomoc jednotlivcům, skupinám i celé komunitě. Nejedná se přitom jenom o samotnou pomoc, ale i společenské a politické angažmá. Pomoc jednotlivcům si vyžaduje větší individualitu, protože nenahlíží na jedince izolovaně, nýbrž v kontextu nadindividuálních podmínek. Charitní práce jako pomoc jednotlivcům patří mezi ústřední úkoly křesťanské charity. Každý člověk je individuální a s jeho problémy je vždy zacházeno s ohledem na síť sociálních vztahů.

Zvláštní význam práce se skupinami je v tom, že umožňuje jednotlivým členům dostat se ze svých problémů v individuálním rámci a společně s ostatními se tak naučit novým věcem. Silným prostředkem pro změnu a vymanění se z problémů je pocit sounáležitosti. Účelem charitní praxe je pomoci klientům vyrovnat se s problémy, které se nedají vyřešit. Dále také omezit nebo odstranit problémy, které se dají vyřešit, popřípadě přispívat ke zlepšení situace tam, kde je možná náprava sociálních poměrů.

Zájem o sociální prostředí se zaměřuje na dva faktory, kterými jsou problémy prostředí a zdroje jejich řešení. Problémovými faktory prostředí jsou například sociálně vyloučené lokality bydlení nebo chybějící volnočasové aktivity, jak pro jednotlivce, tak pro skupiny. Zdroji řešení rozumíme fungující sousedské vztahy nebo odborná zařízení, která usilují o to, aby se ze sociálních obtíží menších skupin nestaly sociální problémy celé lokality. V rámci principu charitní práce orientované na sociální prostředí můžeme uplatnit ucelené pochopení problému a jeho víceúrovňové řešení. Navíc k tomu nalezneme aspekt prevence problému. Pro utváření odolného sociálního prostředí představují hlavní úlohu charitní zařízení. V této souvislosti má značný význam spolupráce s farnostmi. Farní komunita může být totižto důležitým sociálním zdrojem ke zvládnutí nebo k prevenci sociálního problému. Farní charity jsou komunity, které se

výrazně podílejí na utváření životních podmínek v dané lokalitě, zvláště svoji blízkostí k potřebným a dobrovolným pomáhajícím. Zasazují se o to, aby byla vybudována taková sociální infrastruktura, která umožňuje zvládnutí problémů, případně zamezuje jejich vzniku.

2.2.3 Různorodost metod charitní práce

Mnohorozměrnost charity taky znamená, že musí mít k dispozici různé metody, se kterými se pokouší čelit sociálním problémům. V postupech využívá odborné schopnosti, které potřebuje k tomu, aby se mohlo pomoci adekvátním způsobem. Ve svých postojích naproti odbornosti staví osobnostní kvality pomáhajícího jedince. Příslušné základní postoje pomoci rozhodují o kvalitě použití určité metody. Základním východiskem musí být celistvý pohled na člověka a jeho životní situaci. Charitní práce proto zahrnuje a používá široké spektrum disciplín jako je například psychoterapie, sociální práce, pedagogika, sociologie a jiné. Celistvý pohled na člověka vyžaduje po charitní práci integraci různých metod s ohledem na situaci a cíle. Neustále se musí zvažovat, které pracovní metody jsou přiměřené a zodpovědné. Měřítkem pro zvažování vhodné pracovní metody jsou různé aspekty. V první řadě se musí brát v úvahu úroveň, na níž pomáhající proces probíhá. Ohled je potřeba brát i na konkrétní situaci. Velmi důležité jsou také obecné a speciální cíle, které pomoc sleduje. Třetím faktorem je pomáhající osoba nebo pomáhající zařízení. Za prvé jde přitom o osobní a odborné možnosti pomáhajícího nebo dané instituce. Za druhé jde také o základní postoje a volbu, ke které se jednotliví pomáhající nebo zařízení zavázali. Metody charitní práce nejsou nikdy hodnotově neutrální. Hodnotová volba charitní služby ovlivňuje volbu použité metody. Zdroje orientovány na přístupy mají přednost před deficitně orientovanými přístupy, přístupy podporující svépomoc mají přednost před péčí, přístup doprovázení má přednost před přístupem direktivním a sociální před individualistickým. Volba přitom znamená preferenci, nikoliv výlučnost. Jednotlivé koncepty metod je třeba neustále podrobovat kritické revizi. Ve farnostech i v charitách je nutné vytvářet struktury pro reflexi charitní praxe, při které je potřeba se řídit světlem Evangelia a víry. Na vědecké a odborní úrovni je nutno, aby místo stupňového modelu byl realizován model zpětné vazby, který vychází z praxe, obohacuje se o teorii a vrací se do praxe.

2.3 Solidarita církevní charitní praxe

Dalším důležitým rysem charitní praxe podle Pompeyho a Rosse je solidarita. Ve své koncepci rozlišují tři aspekty solidárně praktikované charity, které spolu úzce souvisejí, a v realitě je těžké je od sebe oddělovat. Prvním aspektem je vnímání nouze kolem sebe, druhým je její přípuštění a zasažení, třetí aspekt tvoří konkrétní solidární jednání. Solidární charitní praxe představuje výzvu postavit se na stranu klienta, nejednat nezávisle na něm či v rozporu s jeho zájmy.

2.3.1 Vnímat nouzi kolem sebe

První aspekt solidarity zahrnuje solidární postoj citlivosti, kde na počátku stojí solidární a citlivý pohled. Jedni nouzi vnímají a druzí přejdou bez zájmu. Záleží na tom, zda člověk existující problémy chce vidět či ne. Proto začátek solidární praxe začíná u jednotlivců, skupin nebo komunit tím, že jsou citlivými a učí se vědomě vnímat sociální, hmotné, tělesné i duševní problémy. Křesťané i křesťanská společenství jsou pravou církví Ježíše Krista jen tehdy, když stojí na straně trpících a utlačovaných, a hledí na svět kolem sebe z pohledu solidarity. Z toho vyplývá, že citlivost a vnímání jsou předpokladem a zároveň prvním krokem charity, která se vyznačuje solidární praxí. Farnosti, charitní zařízení i střediska si vytvářejí nástroje k tomu, aby si uchovala citlivost pro sociální problémy. Mezi tyto nástroje patří návštěvní služby, pravidelné analýzy sociální situace, kdy se nechá připravit zpráva sociálně angažovaných skupin z farnosti nebo zařízení. Mezi nástroje solidární charitní praxe patří i pravidlo, že v charitních úvahách a plánech musí mít perspektiva těch, kteří jsou nouzi nejbliže, vždy své pevné místo. V tomto kontextu by byl adekvátní úřad diakonátu, který bdí nad sociální situací farnosti, prezentuje ji farní komunitě a tříbí tak smysl pro solidaritu.

2.3.2 Připustit zasaženost nouzí

Další aspekt solidární charitní praxe spočívá v tom, že subjekty charity situaci nouze a nespravedlností nejenom vnímají, ale dají se jimi také zasáhnout. Jde o cit a vhléd do spoluúčasti. Vědomí existenciální spoluúčasti je základem skutečně solidárního pomáhání, který stojí na rovném vztahu.

Aby mohlo dojít ke zlepšení vnímané problematické situace a spoluúčasti, musí se něco změnit nejen na straně nuzných, ale i na straně těch, kteří jsou ochotni pomáhat. Solidarita je tedy nemyslitelná bez změny a obrácení těch, kdo se solidarizují. Je to proces, který vede od lhostejnosti k pozornosti, od stání stranou k angažovanosti, od pohodlnosti k jednání.

2.3.3 Solidární jednání

Třetím aspektem je solidární jednání. Jde o vzájemnou podporu mezi postiženými a pomáhajícími. Na všech rovinách musí mít charitní pomoc podobu solidarity spoluzasažených s postiženými. Charitní princip solidarity mezi postiženými je naplňován tam, kde se křesťané spojují ve svépomocných skupinách a iniciativách. Tento princip je naplňován i tím, že charitní subjekty dávají prostor a podporují solidární sdružování lidí se sociálními, tělesnými, duševními nebo materiálními problémy.

Zásada solidárnosti je v charitní činnosti důležitá, protože zahrnuje a zvýrazňuje skutečnost, že v jakékoli pomoci nejsou osoby, které by pomoc jenom přijímaly, ale vždy jde o obousměrné dávání a přijímání. Co znamená konkrétně solidarita s potřebnými? Je to nutnost vstoupit do skutečného vztahu s nimi, snažit se je poznat a vnímat je jako jedinečné lidi, nejenom jako objekty pomoci. Solidarita je vidět věci očima potřebných, podporovat je při hledání přiměřených možností řešení situace, pomoc realizovat jim vlastní představy o řešení problému, jednat s nimi, ne místo nich, akceptovat jejich rozhodnutí. Poznání, že jako pomáhající nejsem vůči řešení problému neutrálním nebo zcela distancován, ale jsem zúčastněným. Kde je to nutné a potřebné, postavit se za nuzné, případně akceptovat, když představy a návrhy postižených odporují vlastním představám anebo dobře míněná nabídka pomoci je odmítnuta. Snažit se v charitní praxi cestou solidární podpory představuje skutečně osobní výzvu pro zapojené pomáhající. Jedná se o schopnost reagovat na druhé a na jejich názory, opouštět vlastní představy, neustále se konfrontovat s vlastní slabostí, bezmocí a ustát spoluzodpovědnost. Soucítit tak, abychom nechali druhému prostor k vlastní aktivitě, poskytnout podporu, ale umět se stáhnout, unést zklamání a přitom neobviňovat ani sebe ani druhé.

Solidární pomoc ve smyslu procesu, v němž společně pracují pomáhající i potřebný na problému a možnostech jeho řešení může být i na profesionální úrovni

tehdy, když jsou naplňovány zásady solidární pomoci zvenčí. První zásadou solidarity s potřebnými je nedávat do pozadí jako pomáhající svoji vlastní osobu. Podstatnými prvky jsou jasně rozlišené hranice pomáhajícího a příjemce pomoci, odstup mezi pomáhajícím a potřebným, který je přinášejí některé pracovní metody a vědomí toho, že profesionalita neznamená vyřadit vlastní „spoluzasaženost“ a účast. Druhou zásadou je potřeba uspořádání profesionálního pomáhání tak, aby se k potřebným přistupovalo jako k primárně odpovědným aktérům celého procesu. Primární právo na definici svého problému a zdroje k jeho řešení má sám potřebný. Pomáhat solidárně znamená podporovat postižené ve zlepšování své problematické situace, nikoliv toto zlepšení zařídít za ně. Potřebný nemůže být vytlačen z procesu pomoci do role pacienta, který je pouze příjemce péče. Solidarita a profesionalita jsou sice ve vzájemném napětí, ale vzájemně se nevylučují. Solidaritu zde chápeme jako podporu lidí v jejich vlastní snaze o řešení problémů.

2.4 Subsidiarita církevní charitní praxe

V charitní praxi pojem subsidiarita znamená základní pojetí každé pomoci, která musí být praktikována tak, aby navazovala na schopnosti řešení problému samých postižených nebo jejich sociálního prostředí. Subsidiarita musí tyto potenciály a kompetence objevovat a aktivovat. Jestliže samy nevystačí, pak je musí podporovat a doplňovat. Charita má mít stále na zřeteli pomoc ke svémoci. Toto subsidiární zaměření pomoci je konsekvencí teze, že každý může sám nějak přispět ke zdoání vlastního problému. Subsidiarita je mimoto úzce spojena s principem práce orientovaným na zdroje. Vnější pomoc se má poskytovat jen tehdy a do té míry, když vlastní pomoc není možná. A vždy se má poskytovat tehdy, když neexistují dostačující vlastní síly ke zvládnutí problému. Taková pomoc může spočívat i v tom, že se dají k dispozici prostory pro využití na svépomocné iniciativy. Často tak prázdné fary nebo domy ve vlastnictví církve mohou najít smysluplný způsob využití. Institučně organizovaná pomoc má zásadně podporující, subsidiární charakter vůči formám pomoci a musí být nutně chápána jako pomoc ke svépomoci. Její funkce je v první linii podpůrná a teprve ve druhé linii nahrazující. Subsidiární charitní práce preferuje takové metody, které navazují na zdroje adresátů a chtějí posílit jejich vlastní síly. Často jsou to sami klienti, kteří vlastními schopnostmi dělají něco pro zlepšení své situace, a právě v tom mají být podporováni zvenčí. Princip subsidiarity charitní pomoci je úzce

propojen s principem solidarity. V solidárním pomáhání se totižto lidé nechají zasáhnout situací utrpení druhých takovým způsobem, že je doprovázejí a účinně podporují na jejich vlastní cestě řešení problému.

Podpora zvenčí tkví v tom, že samotní potřební a nuzní jsou ti, kteří vlastními schopnostmi dělají něco na zlepšení své situace. Tímto způsobem zůstává jejich samostatnost zachována a stimulována. Tam, kde je vnější pomoc chápána subsidiárně, je praktikována jako pomoc ke svépomoci. Podpora svépomoci představuje jeden ze základních pilířů subsidiárně pojaté charitní práce. Prvním krokem je dát svépomocným skupinám k dispozici prostory. Druhým krokem svépomoci je nabídka účasti na životě farnosti. Nejde tu jenom o finanční a personální podporu. Jedná se spíše o to vytvořit jim fórum pro vyjádření svých cílů a podílu na životě farnosti. Třetí krok spočívá v pobízení lidí, kteří procházejí stejnými problémy, k založení svépomocné skupiny a tento proces tvorby skupiny v jeho počáteční fázi aktivně podporovat.

Důležitým způsobem, jak charitní praxe přispívá k subsidiaritě, je podpora dobrovolných pomáhajících. Dobrovolnou pomoc občanům a křesťanům nelze nařídit. Ochotu k dobrovolnictví však lze určitými okolnostmi podporovat nebo naopak tlumit. Pro dobrovolné pomáhající je přijatelná pouze partnerská podpora, v níž jsou bráni jako seriózní aktéři pomoci a kompetentní partneři profesionálů. Musí ovšem platit, že pomoc, která může být poskytována na dobrovolné bázi, nesmí a nemá být nahrazována nabídkou profesionální pomoci. Ze spolupráce profesionálních a dobrovolných pracovníků v kontextu zařízení vyplývají tři specifické záležitosti. První úkol pro obě strany spočívá v jednoznačném a transparentním určení vztahů profesionálních a dobrovolných pracovníků, rozdělení kompetencí, kdo je za co zodpovědný. Za druhé musí zařízení stále dbát na to, aby při dobrovolných aktivitách nebylo příliš nuceně vázaných sil. Třetí hlavní úkol spočívá v poskytnutí dobrovolným spolupracovníkům neustálou příležitostí prodiskutovat jejich zkušenosti a dotazy.

2.5 Spiritualita církevní charitní praxe

Duch a spiritualita jsou z pohledu křesťana Božím darem. Je to skutečnost, kterou je potřeba věřit a odkrývat. Není pochyb o tom, že charitní praxe musí mít specifický spirituální charakter.

2.5.1 Duchovní dimenze charitní praxe

Společnost i klienti očekávají od církevní sociální práce její křesťanskou motivaci. Je dobré si uvědomit, že naplnění tohoto očekávání závisí na tom, aby si jednotlivé subjekty sociální diakonie důvěřovali, že oni sami mohou být a jsou nositeli Ducha. Jejich členové si musí osvojit takovou mentalitu, v níž duchovnost, spiritualita, není vyhrazena jen duchovním, ale všichni ji vnímají jako vlastní dar a úkol. Denně musí přinášet svoji sociální angažovanost před Boží tvář, vykládat ji ve světle jeho Slova a odtud získat pro ni nové impulsy. Jde o to, nechat prostoupit svou pomáhající činnost Božím Duchem.

Při rozvíjení charitní spirituality je možné často u spolupracovníků narazit na tendenci privatizace osobní religiozity. Uvažování o duchovním základu charitní diakonie je citlivou záležitostí. Sdílení vlastních přání, představ, zkušeností a zklamání pochopitelně nesnese atmosféru nucení nebo neupřímnosti, ale ani bagatelizování. Ochotu a odvahu hovořit o vlastní víře a o jejím významu pro život a praxi může rozvíjet každý sám za sebe. Může také poskytnout otevřený a svobodný rámec, v němž bude příznivé klima pro sdílení víry. Pompey a Ross tvrdí, že ti, kteří mají možnost ve svobodě a otevřenosti propojovat své sociální angažmá a víru, jsou k prospěchu víry i sociální praxe. Nikdy by neměly chybět na začátku setkání krátké duchovní impulzy. Představují totiž jakési znamení společné práce, rozhovorů a plánování. Jinou formou duchovní dimenze charitní praxe je společný rozhovor nad Svatým Písmem ve skupině dobrovolníků nebo farní charitě. Nežřídká se při takovýchto setkáních nad Písmem odkryje zcela nečekaný impuls pro nové sociální angažmá. Aby se spolupracovníci mohli hlouběji konfrontovat z hlediska víry se svou praxí a zkušenostmi, je dobré účastnit se duchovních obnov, které se pořádají jednou nebo dvakrát do roka. Mimo tyto uvedené formy je dobrou zkušeností vyhradit si jednou do roka celý den nebo dokonce víkend, aby pracovníci mohli reflektovat svou činnost. V takovýchto aktivitách je možné získat zdravý odstup od všedních starostí, vidět věci jasněji a zformulovat nové perspektivy. Je při tom naprosto žádoucí zkombinovat odbornou reflexi a duchovní uvažování. Další možností péče o duchovní dimenzi charitní praxe je nabídka pro pracovníky, kteří se sociálně angažují nezávisle na farnosti. I oni by měli mít možnost reflektovat své angažmá ve světle víry. Má-li někdo, kdo spolupracuje ve farním charitním projektu, konfrontovat své angažmá se světlem křesťanské víry, musí jít o jeho vlastní upřímné přání. Spiritualita se nesmí stát vnější fasádou. Duchovní reflexe

charitní angažovanosti musí být nabídkou, ale ne podmínkou pro zapojení do spolupráce. Nikdo není nucen, vždy je však srdečně vítán.

Spiritualita ve smyslu ukotvení a utváření pomáhající praxe z víry je jednak věcí personálních subjektů diakonie, tedy jednotlivých spolupracovníků a jednak komunitních subjektů, zařízení, služeb nebo sdružení. Na druhé straně může stát v centru zájmu osobní identita pomáhajícího. Dokonce je možné i do supervize zahrnout duchovní prvky. V některých případech je na místě duchovní doprovázení zaangażovaných, které může přinášet velký účinek. Dalším prvkem charitní spirituální praxe jsou společné bohoslužby. Pro mnohé by tak mohlo slavení bohoslužeb opět získat spojitost s vlastním životem, pokud ovšem nejsou direktivně přikázané, nýbrž vychází z přání spolupracovníků. Spolupracovníci musí mít také k dispozici nabídku duchovních cvičení, které jsou zaměřeny na jejich činnost. Účast na nich není jenom soukromou záležitostí pracovníka, nýbrž celé charitní organizace. V neposlední řadě je důležitým úkolem vytvoření nabídky pro spolupracovníky nekřesťanských sociálních zařízení, pro něž je důležitá reflexe vlastního povolání z hlediska víry.

2.5.2 Obsahové aspekty spirituální charitní pomoci

Pompey a Ross zformulovali základní teze, duchovní pohledy a postoje, jak je možné je odhalit a osvojit si je v osobní reflexi, modlitbě a osobním rozhovoru.

Veškerou charitní činnost je třeba chápat v kontextu příchodu Božího království. Odtud čerpá pomáhající angažmá na jedné straně svou důstojnost jako něco, kde je činný sám Bůh. Služba člověku a služba Bohu se tak ukazují v nerozlučitelné jednotě. Na druhé straně se takto sociální angažovanost relativizuje jako něco, co vždy zůstane prozatímní a nemusí být dokonalé. Služby charitní pomoci lze chápat jako zvěstování dobré zprávy skutkem, jako způsob evangelizace. Být charitní a sloužící, to je podstatou církve. Odtud má církev získávat svoji identitu. Jen jako charitní církev může být církví Ježíše Krista. K plnému rozvinutí své podstaty dospěje charita ve spojení s ostatními činnostmi církve, jako je hlásání Božího slova a bohoslužba, které jsou zakotveny ve společenství Božího lidu. Charitní církev se po příkladu Ježíše Krista má zastávat těch na okraji společnosti, kteří mají přednostně určovat místo, cíl a metody angažovanosti. K tomu patří také odhodlání učinit měřítkem a cílem své angažovanosti úsilí o spravedlnost, kterou je Boží milosrdenství vůči člověku a které vede k tomu, aby si lidé navzájem dopomáhali k právu.

Pro aktéry charitní pomoci - jak profesionály, tak dobrovolníky - je prostor spirituálního sebepojetí rozšiřován angažováním se s vědomím, že vlastní činnost je také účinným znamením Boží přítomnosti ve světě. Na druhé straně si však musí přiznat, že toto angažmá nemá svět za každou cenu zachránit, to zmůže jenom Bůh. Podstatné je také nezapomenout na zásady, kterými jsou:

- vědomí, že péče o druhé má být v rovnováze s péčí o sebe, neboť zanedbávání vlastních potřeb nikomu dalšímu neprospěje
- spatřovat v člověku jednotlivce s nezaměnitelným charakterem a důstojností a zároveň bytost, jež vytěsněna mimo společenství jen živoří
- spatřovat v potřebném Božího tvora, jemuž je vlastní důstojnost a niterná dobrota a jehož život má před Bohem velikou cenu a není ztracený
- smířit se s tím, že sice mám pomáhat druhým, aby se oni změnili, ale ne já je mám měnit, neboť jako každý jedinečný Boží tvor má každý člověk právo na nezaměnitelný charakter, na svoji originalitu
- vnímat sebe sama jako toho, kdo je sám odkázán na pomoc a podporu druhých, kdo se musí sám vyrovnávat s těžkostmi

Promýšlením o reálné přítomnosti Ukřižovaného v trpícím člověku je možné se v chudém setkávat s Kristem, čímž toto setkání získává hloubku. V neposlední řadě můžeme chápat a praktikovat pomoc jako uvádění do společenství, jako vytváření vztahové sítě. Kultivovat společenství a zejména společenství věřících jako místo, z něhož může pramenit pro vlastní profesionální nebo dobrovolné angažmá orientace a posila.

3 Hledání ekvivalentů koncepce Pompeyho a Rosse ve vincentské filozofii

Životní dílo svatého Vincence trvá už přes 300 let. Důvod můžeme vidět jednak v přizpůsobivosti vincentského života k lidské přirozenosti a jednak v tom, že toto dílo bylo postaveno na solidních zkušenostech (Dodin, 1966, s. 22). Jan Pavel II. (1997, s. 65) ve svém listě dcerám křesťanské lásky píše, jak je dnes nutné oživit charisma pána Vincence. Sestry jsou povolané oživovat toto charisma všude tam, kam jsou poslané a mají tomu učit i ostatní.

Vincentská služba chudým je plamenem, ze kterého sálá žár a pálí zevnitř. Je to velká láska ke Kristu, která musí nabádat k rozhodnému závazku pro chudé (Neo, 2006, s. 44). Vincentský duch je duch Krista, který je poslán hlásat radostnou zvěst chudým. Je to duch žijící a působící ve svatém Vincenci (Maloney, 1991, s. 11). Chudým myslím ve vincentské filozofii toho, kdo pocítuje hmotnou bídu, je nespravedlivě utlačován, trpí tělesně i duševně. Podle Katechismu katolické církve (1995, s. 595) jsou utlačování předmětem předností lásky církve, která od počátku své existence nepřestávala usilovat o to, aby jim ulehčila, aby je bránila a osvobodila.

3.1 Různorodost subjektů vincentské filozofie

Vincenc ve své době povzbuzoval ke spolupráci s laiky, správci, knězi farností, biskupi, královským dvorem, místními úřady. Věrnost tomuto duchu podněcuje pokračovat v duchu spolupráce svatého Vincence. Musíme spolupracovat i s chudými, kterým se slouží, a to tak, že se stanou partneři v podpoře vlastního rozvoje. Musí se spolupracovat v rámci vincentské rodiny, s ostatními lidmi, ba dokonce s lidmi jiných náboženských vyznání, s neziskovými organizacemi, sdruženími, nadacemi, občanskými i církevními skupinami. Skutečný duch partnerství volá po vzájemnosti, ochotě nejenom dávat, ale také přijímat od těch, kterým sloužíme a se kterými spolupracujeme. Duch partnerství předpokládá, že všichni, kteří jsou do služby zaangażováni, jsou spoluodpovědní. Takovéto partnerství není možné bez vzájemného respektu, úcty a uznání (Neo, 2006, s. 49-50). Spolupráce rozvinutá svatým Vincencem není izolovaným dílem, ale tvoří součást života a činnosti církve. Vincentská spolupráce musí mít živé vyjádření v misii a charitativní lásce vůči chudým v církvi a s církví.

Začleňuje se do pastorační reality místní církve, v bratrstvu s církevními hnutími a skupinami. Vždy se musí zaměřovat na prorocké a misijní svědectví pro chudé (Santos, 2012, s. 207).

3.1.1 Různorodost aktérů

Princip různorodosti aktéru vincentenské rodiny je velice rozsáhlý. Různorodost aktérů v sebe zahrnuje subjekty pomoci, skupiny, projekty a iniciativy, které jsou aktuální v péči o chudé. Svůj pohled jsem zaměřila jenom na některé a na jejich přínos pro službu nuzným a potřebným. Pořadí je chronologické, jak vznikaly v průběhu dějin.

3.1.1.1 Jedinec

Vincenc de Paul klade důraz na jedince jako osobnost, stvoření Boží, ke kterému se musí podle toho přistupovat. Po vzoru Ježíše Krista, který je Otcem poslaný k chudým, mají jednat i následovníci svatého Vincence (Morin, 2012b, s. 219). Křesťanská láska k bližnímu je pečeti a znakem Božích dětí. Jedním z hlavních úkolů této charitativní lásky je sloužit a pečovat o chudé a nemocné. Vincenc měl podivuhodný smysl pro pozorování a úctu, především k osobě chudého, a také starost o jeho růst. Chudý má podle něj právo na stejnou péči a pozornost jako ti z nejvznešenější společnosti (Morin, 2012a, s. 59). V době, kdy žil, byli chudí opuštěni jak církví, tak kněžími i společností. V posláním Ježíše Krista se nepokračovalo. Bylo potřeba, aby církev 17. století opět převzala misi Ježíše Krista, aby se v první řadě obrátila k chudým, aby je také evangelizovala (Morin, 2013, s. 53). Pro Vincence byli chudí nejenom cestou k objevení sebe sama, ale také setkání se s Bohem. Dokázal naslouchat nářkům chudých té doby. Dovolil, aby se jeho srdce dotkla realita života. Uvědomil si, že jejich těžký život, je proviněním se vůči lidské důstojnosti Božích dětí (Santos, 2012, s. 201). Chudý ovšem není problém. Je to lidská bytost, která má nejrůznější problémy, jak individuální, tak kolektivní (Lloret, 1987b, s. 14).

Vincenc vyšel ze světa chudých, byl chudým, a toto společenské prostředí chudých dalo projevům vincentenské charitativní lásce realismus. Vincenc vidí v chudém tajemnou přítomnost Ježíše Krista. Pro něho je chudý vždy muž, žena, dítě, prostě člověk žijící v konkrétní situaci bída a nespravedlnosti (Morin, 2012, s. 48). Chudý je ten, který nemá skoro vůbec nic, ale často je prvním, kdo se chce podělit se svými bratry i s tím málem, co má (Bechtle, 2009, s. 11). Považovat chudé za své pány a

učitele neznamena zřici se toho, co máme, ať jsou to tituly, postavení nebo schopnosti, ale znamená to, vložit se do jejich služby a spolupracovat tak s Ježíšem Kristem na Božím úmyslu se světem (Álvarez, 2010a, s. 319). Pro Vincence nebyla žádná nouze cizí. Sestry na začátku sloužily v Paříži chudým a nemocným v jejich domech. Dbaly na hygienu, ošetřovaly nemocné, poskytovaly léky, stravu, pečovaly o pořádek a čistotu jejich domů. V každé Pařížské farnosti byla jedna sestra, která se věnovala nemocným, a druhá, která vyučovala (Roman, 2002, s. 454). Na další rozvoj Společnosti DKL měla vliv služba v nemocnicích. Duch, kterým byly naplněny, byl duchem věrnosti v duchovních cvičeních, poslušnosti vůči představeným, lékařům a správcům nemocnic, duchem otevřenosti vůči tělesným a duchovním potřebám nemocných, duchem ochoty konat nízké práce (Fillusová, nedatováno, s. 17).

Mezi priority svatého Vincence patřila služba dětem, které byly nalezené v ulicích Paříže. Vincenc vytvořil pro ně systematický plán a bylo jim poskytnuto ošetření, strava. Podle seznamu hledal rodiny, které by mohly děti přijmout. Těm, které zůstávaly v útulku, bylo poskytnuto vzdělání a výchova, aby byly dobře připraveny na život. Dalším Vincentovým projektem ve službě jedinci bylo zřízení ústavu pro staré lidi. Tímto projektem ukázal cestu řešení těžké situace těch, kteří byli odkázáni na žebrání. Byla jim poskytnuta strava, oděv, ubytování, dokonce byli zaměstnáváni práci, která byla vhodná pro jejich věk a síly. Duchovní služba pro ně spočívala ve vyučování katechizmu (Poláček, 1992, s. 95-113). V roce 1640 zapojuje Vincenc sestry do služby galejníkům a vězňům. Tato služba si vyžadovala velkou odvahu a víru, proto je neustále povzbuzoval, aby v každém vězněném viděli tvář samotného Krista. Prostřednictvím trpících, chudých a hlasu církve Kristus od začátku Společnost vyzýval k různým službám na různých místech (Coste, 1945, s. 90).

Vincenc povzbuzoval k návštěvám chudých v jejich domech. Věděl, že svět chudých, žijících na okraji společnosti, není srdcem ani středobodem společnosti. Chtěl, aby se chudí stali členy jeho duchovní rodiny. Toužil, aby jeho následovníci kněží, DKL i laici vyšli ze svých domovů a usilovali se poznat svět, ve kterém žijí bratři a sestry. Nešlo mu jenom o fyzickou blízkost, ale hlavně o naslouchání tomu, co se vztahuje na lidi, o chápání jejich názorů, o přiblížení se k nim s úctou, a přitom si nemyslet, že mají a znají odpověď na všechny jejich problémy a těžkosti (Pragera, 1998, s. 45).

Víra svatého Vincence byla taková, že pro něj bylo zcela jasné vědomí, že Ježíš Kristus je přítomný v chudém. To ho nikdy nevedlo k tomu, aby přehlížel osobu

chudého nebo tíží jeho společenského postavení. Když Vincenc vidí Ježíše Krista v chudém, konstatuje, že vše se zdá spojeno a má souvislost ve víře a životě: rozjímání, eucharistie, mise i služba (Morin, 2009, s. 46-47). Už sama přítomnost chudých nás mnohonásobně překvapuje. Vyrušuje naši spokojenost nebo nečinnost. Pobízí nás ptát se na mnoho věcí, zkoumat je a provokuje nás k činnosti (Lloret, 1987b, s. 7).

3.1.1.2 Dobrovolnické skupiny

Vincenc viděl, že lidem ve městě pomáhá mnoho kněží i řeholníků, ale chudým ve vesnici nikdo, ti zůstávají opuštěni (Coste, 1924b, s. 198). Pod jeho vedením několik zbožných žen utváří malou skupinu pro stálou pomoc nemocným ve svém okolí. Povzbuzuje je ke vnímání bídy a nuzných lidí kolem sebe (Mezzadri, 2002, s. 31). Seznam laiků, zvláště žen, kteří měli účast na životě a práci svatého Vincence, je dlouhý. Spolupráce ho vedla k tomu, aby vnímal a zdůrazňoval důležitost laiků v misií církve. Angažovaností žen na díle služby chudým, je pozvedl z okraje společnosti a církve. Ženy byly nyní uznané pro své hodnoty a kvality a začaly mít aktivní a rozhodující účast na organizaci dobročinné lásky a evangelizace (Santos, 2012, s. 202).

17. století se nazývá také stoletím charitativní lásky. Láska k bližnímu se jeví jako nutné pokračování Boží lásky k lidem. Prvním společenstvím, které vzniklo na podnět svatého Vincence, jsou Spolky křesťanské lásky, v té době zvané i jako Bratrstva paní křesťanské lásky. Jejich utváření prošlo dlouhým historickým vývojem. Svatý Vincenc dal v té době ženám základně důležitý úkol: svěřil jim Boží miláčky - chudé (De Nava, 1997, s. 27). V tomto spolku byly jenom ženy. V té době to bylo něco neobvyklé a odvážné, protože ženy, kromě vdov, byly zcela vyloučeny z politického a společenského života. Vincenc spojil do jednoho spolku bohaté i pracující ženy. Ty, které měly peníze, financovaly výdaje a ty, které pracovaly, pečovaly o chudé. Tyto charitativní bratrstva byla zcela nezávislá, sjednocená a jejich jednota a služba nepřecházela do jiné diecéze. Měla stejná pravidla, upravena dle potřeb každé farnosti (Martinez, 2010a, s. 150-151). Bez jednotlivých členek spolků by se bratrstva křesťanské lásky neutvářela, nedostávaly by se peníze, ani prostředky na udržení služby chudým (Charpy, nedatováno, s. 104). Dnes se tato společnost prostřednictvím svých zástupkyň usiluje ovlivňovat rozhodnutí, která se vztahují na nejchudší. Toto zaangażování zajišťuje místo pro chudé v církevní i laické společnosti. Společnost umožňuje nejchudším mluvit o vlastních problémech, pomáhají jim, aby byli vyslyšeni a přijati. V dnešní době, kdy je potřeba odpovědět na různé formy chudoby a problémů

ve společnosti, je nutné, aby si všichni zachovali svoji specifičnost a individualitu v chápání těchto novodobých potřeb. Proto se jejich činnost odvíjí od potřeb chudých ve společnosti dané doby a úzce souvisí s potřebami každé farnosti. Členky pracují jako katechetky, organizátorky farních akcí, navštěvují vězení, nemocnice, podporují misie, organizují pomoc slabším a mnohodětným rodinám. Pravidelně také navštěvují domovy sociálních služeb a nuzné lidi ve svém okolí. Většinou se jedná o nemocné a staré lidi (De Nava, 1997, s. 27-32).

Spolek sv. Vincence de Paul, zvaný také Konference svatého Vincence, je mezinárodní, katolická, laická, charitativní a nepolitická organizace, kterou nezaložil přímo svatý Vincenc. Její cílem je pomoc lidem, jak tělesně, tak i duševně. Organizace se snaží chránit lidskou důstojnost, hájit lidská práva a zmírňovat bídu, jako i odstraňovat její příčiny (DKL, 1995, s. 75). Za jeho zakladatele se považuje mladý univerzitní profesor Frederik Ozanam, kterého v roce 1833 inspirovala láska k bližnímu a život z víry podle příkladu svatého Vincence de Paul. Původně byli členy spolku křesťanští studenti, kteří se formovali v takzvaných konferencích Spolku svatého Vincence (Inville, 1995, s. 32). Za spoluzakladatelku se považuje i sestra Rozálie Rendu. DKL, která podle slov pana Prévost, účinně přispěla k rozvoji tohoto díla. Stala se diskrétní rádkyní a vychovatelkou mladých horlivců, vedla je k pomoci konkrétním rodinám a opuštěným starým lidem. V době epidemie cholery roku 1849, pro záchranu lidí, obětavě spolupracovali Ozanam, Prévost, Lacordair, Recamier, Bailly, Melun, sestra Rozálie a mnoho dalších (Danková, 2000, s. 38). První členové spolku se dělili s chudými se zásobami paliva, oblečení i peněz. Hledali nemocné, ošetřovali je a obstarávali pro ně léky. Nezapomínali ani na potřeby jejich duší. Dělili se o svůj čas, inteligenci i srdce. Navštěvovali chudé rodiny, které si nemohly dovolit posílat děti do škol a sami je začali učit číst a psát. Později vyučovali též i lidi ve věznicích (DKL, 1995, s. 56-57). Sestra Rozálie je skrze inteligenci svého srdce učila dobročinné lásce k chudým. 130 let před II. vatikánským koncilem tito mladí lidé vnímali důležitost, dokonce potřebu, dynamického a aktivního laického apoštolátu uprostřed lidu. Dnes se celá činnost tohoto spolku orientuje směrem být blízko těm, které svět zraňuje, izoluje, odvrhuje, utiskuje, těm, kteří se nacházejí na okraji společnosti. Mezi činnosti členů spolku patří díla ve prospěch dětí a mládeže, iniciativy ve prospěch nezaměstnaných a jejich rodin, morální a materiální opora izolovaným rodinám, péče o svobodné matky a opuštěné ženy, pomoc osobám, které trpí různými druhy závislostí a postižení, rozvojové plány a projekty, katecheze a mnoho dalších činností. Členové se zaměřují na

aktuální potřeby lidí v tom prostředí, kde žijí. Svoji činností působí v různých charitativních dílech. Usilují se osobně angažovat a konkrétně pomáhat v duchu vincentského charismatu (Inville, 1995, s. 32-35).

3.1.1.3 Řeholní komunita

Založení Společnosti DKL bylo odpovědí na neustálý zájem církve o to, jak odpovědět na sociální potřeby každé doby. Bohu zasvěcená žena je potenciální energií, která může pomoci vyřešit problém opuštěných chudých. Společnost DKL se vyvinula z bratrstev pána Vincence (Martinez, 2010a, s. 149-151). Hlavním cílem, pro který Bůh povolal a shromáždil DKL, je, aby ctily Pána Ježíše Krista jako pramen a vzor každé lásky, sloužíce mu tělesně a duševně v osobě chudých (DKL, 2005, s. 28). Pán Vincenc rád opakoval, že dívky z vesnic a měst přišly sloužit chudým a že se spojily v jedno společenství (Charpy, nedatováno, s. 87). DKL mají svojí službou svědčit o touze Boha spojit se s člověkem v jeho nouzi. Vincenc de Paul i Luisa de Marillac, zakladatelé Společnosti DKL, dávali prvním sestrám za vzor Ježíše Krista. Ježíše, který slouží, toho, jenž se stal člověkem a podílel se na lidském životě. Proto se mají snažit přizpůsobit stylu a životu chudých a být jim vždy na blízku (Charpy, 1999, s. 47-65). Oba byli přesvědčeni, že se nemůže sloužit chudým bez toho, aby ti, kdo slouží, nebyli předem odborně, morálně a duchovně připraveni, vedeni a podporováni. Proto se Luisa ujímá formace (Herrmann, 2010, s. 355-356). Povzbuzuje, doprovází, dává užitečné rady, vždy však se smyslem a cítěním pro církve. Vede duchovní cvičení, poučuje, navštěvuje jednotlivé skupiny, udržuje korespondenci se vzdálenými sestrami. Sepisuje malý katechismus, ve kterém vysvětluje identitu, cíl a specifčnost povolání DKL (Infante, 2010, s. 377-378). Podle svatého Vincence být DKL znamená být dcerou Boží, dcerou úplně patřící Bohu (Coste, 1923, s. 14-18). Často poučoval sestry: „Vaším klášterem jsou jenom domy nemocných, za kapli vám slouží farní kostel, klášterní chodbou jsou ulice města, klauzurou je poslušnost a klášterními mřížemi je bázeň Boží“ (DKL, 2005, s. 33).

DKL je v první řadě křesťanka. Být dobrou křesťankou pro ni znamená aktivně se zapojit do života Nejsvětější Trojice, kterou obdržela při křtu. Pak bude schopná splnit ve světě plán lásky, který má Bůh s člověkem (Toscani, 1998, s. 55-56). Je tou, která slouží chudým, protože služba je výrazem obětování jejího života Bohu. S vincentskou mystikou získává sílu pro službu, i kdyby byla těžká a náročná (Álvarez, 2009b, s. 11). Láska DKL se neprojevuje jenom v něžnosti. Je činná, protože sestry

účinně slouží chudým tělesně i duchovně. Hledají choré v jejich domech a přinášejí jim dvojí pokrm: tělesný i duchovní (Morin, 2013, s. 67). Činná láska je vlastností, podle které poznají následovníky Vincenta de Paul (Maloney, 1991, s. 26). Sloužit Bohu tak, jako to chce on, znamená milovat člověka tak, jak jej miluje Bůh. Znamená to chtít, aby všichni, zvláště opuštění, znovu získali důstojnost, kterou jim získal Kristus vykupitelským vtělením. Sloužit Bohu tak, jak chce on, znamená osvojit si logiku evangelia, která v nuzném a opovrhovaném objevuje Kristovu tvář (Charpy, nedatováno, s. 89). Služba DKL má za cíl zjevovat Pána chudým a to ohlašováním evangelia svým životem, kde je to možné i otevřeně. Boží Slovo podněcuje sestry sloužit nejenom proto, aby bojovaly proti materiálnímu hladu, bídě, ale taky proto, aby usilovaly o spravedlivější svět, kde budou všichni respektováni (Franc, 2008, s. 5). Svatý Vincenc povzbuzoval sestry, aby dobře sloužily chudému, vždy s láskou a odvahou, přívětivě, vlídně a s vytrvalostí. Aby sloužily s radostí, která je také zdrojem jejich služby. Lidé jsou totižto velice citliví na to, jakým způsobem se jim slouží (Álvarez, 2008, s. 18). Konstituce 9 povzbuzuje sestry, aby vydávaly radostné svědectví o Ježíši Kristu (DKL, 2005, s. 30).

Společný život DKL je zaměřen na specifickou misi služby. Organizuje se tak, aby sestry plnily co nejlépe požadavky služby a byly otevřené pro druhé. Žít v komunitě pro službu znamená, že osobní i komunitní život nepatří sestře, ale chudým (Quintano, 1998, s. 15).

3.1.1.4 Spolupráce subjektů charitní praxe

Výzvy církvi a výzvy současné společnosti, duch svatého Vincence a svaté Luisy, vedou všechny větve vincentké rodiny ke vzájemné spolupráci. Hnutí vincentkých laiků se zapojují do různých služeb a rozvíjejí se za pomoci kněží vincentinů a DKL (De Nava, 1997, s. 22). Statut 9c (DKL, 2005, s. 59) nám upřesňuje, že podle vzoru zakladatelů a prvních následovníků jsou DKL podněcovány ke spolupráci se všemi větvemi vincentké rodiny a vedou mladé i dospělé k zapojení se do služeb těm nejnuznějším. Roman (2002, s. 468) píše, že křesťanská láska je jenom jedna, ale slouží jí všichni dělníci, kteří jsou k dispozici. Vincenc si už ve své době uvědomil dvě základní věci: první je, že je nemožné evangelizovat chudé bez účinného zlepšení jejich životních podmínek a druhou je důležitost laiků při evangelizaci a vzdělávání chudých (De Nava, 1997, s. 27). Pochopil, že jeho život má cenu jen tehdy, je-li pokračováním života a poslání Kristova. Spojil tak víru s láskou (Dodin, 1996, s.

23). Služba chudým si i dnes vyžaduje spolupráci mezi zasvěcenými, laiky i dobrovolníky. Důležitá je koordinace pracovních sil k dosažení větší účinnosti a na obohacení všech (Quintano, 1996, s. 15-16).

Jednou z nejdůležitějších spolupracovnic svatého Vincence v díle dobročinné lásky byla Luisa de Marillac. Byla to žena silná, ctnostná, obdařená schopnostmi pro vedení a organizaci, žena plná odvahy a vynalézavosti. Jejich vzájemná a velice plodná spolupráce se rozvíjela v různých formách služby, vůči širokému spektru chudých. Luisina hlavní činnost byla formace a animace velké vincentské sítě dobročinné lásky (Santos, 2012, s. 204). Pro dobrou službu ve spolupráci s jinými je důležité určit jednotlivé úkoly a upřesnit, kdo je čím pověřen, jaký bude systém vyhodnocování a kontroly. Důležitá je dovednost, schopnost pracovat ve skupině, přijímat názory druhých, učit se od nich (Franc, 2012, s. 305).

Vincenc také rozvinul spolupráci s politickými představiteli a veřejnou mocí. Toto důležité spojení a spolupráce mu pomohly v čase třicetileté války zorganizovat síť zásobování a rozdělování pomoci pro všechny oblasti Francie. Jeho spolupráce s mocnými tohoto světa však nebyla z politických motivů ani pro svůj osobní prospěch a výhody. Jeho hlavní starostí bylo veřejné dobro, zvláště dobro chudých, proto intervenoval i do politiky (Santos, 2012, s. 205-206). V Châtillon-les Dombes poznává, že pomoc chudým je účinná jenom tehdy, když všichni zainteresovaní pracují ve skupině (Martinez, 2010b, s. 229). Zkušenost Vincence je pozváním ke spolupráci mezi jednotlivými skupinami vincentské rodiny a výzvou pro chudé podílet se na zlepšení vlastních životních podmínek. I dnes je potřeba společného a organizovaného úsilí v hledání odpovědí na konkrétní výzvy chudých, a také angažovanosti, která rozvíjí vlastní potenciál chudých (Santos, 2012, s. 208). Jestli má být charitativní láska účinná, musí se realizovat ve skupině a být organizována (Martinez, 2010a, s. 150). Můžeme se vzájemně obohacovat a podporovat při službě chudým. Čím více budeme pracovat spolu, tím bude lepší služba a pomoc. Vincentské skupiny jsou ovšem jenom kapkou v moři. Poníženost a potřeby chudých nás zvou k širší spolupráci i s jinými skupinami. Hlavně však musíme pracovat spolu s chudými (Pragera, 1998, s. 49-50). Vincentská charitní činnost má být vykonávána rozličnými sociálními účastníky, jako jsou: chudí, politici, sociální organizace nebo lidová hnutí. Každý ať přispívá podle svých možností a schopností k tomu, aby se všichni sjednotili ve společném díle na vytvoření spravedlivější, lidštější a solidárnější společnosti (Santos, 2012, s. 208). Když se všichni členové Vincentské rodiny budou podílet na životě a starostech chudých, objeví

přítomnost Ducha Svatého, který je obnoví tak, že budou mluvit s nimi, naslouchat jim a budou je vnímat jako ty, kteří bojují za vlastní osvobození (Slaninka, 2000, s. 40).

Vincenc měl schopnost spolupracovat na velkém misijním díle dobročinné lásky s Bohem, s mnohými vysoce postavenými lidmi, i s chudými a trpícími. Touto spoluprací se jeho život měnil a utvářel. Chudí byli pro něho cestou k objevení sebe sama a příležitostí k setkání se s Bohem. Dokázal slyšet i vnitřní nářky chudých té doby a dovolil, aby se dotkli jeho srdce. Uvědomoval si, že jejich život je často těžkým proviněním proti lidské důstojnosti Božích dětí. V jejich škole se naučil moudrosti křesťanské víry a rozeznal v konkrétních situacích volání Boha, který ho volal v osobě trpících, opuštěných, vyloučených. Porozuměl, že chudí jsou obětí sociopoliticko-ekonomického režimu s následky, jako je hlad, mor, vojna. Vincenc v nich viděl obraz Krista a znetvořenou důstojnost Božích dětí. Stávali se pro něj učitelé, kteří ho učili víře, která je angažována ve prospěch dobročinné lásky, a zároveň objevoval chudé jako nevyhnutné spolupracovníky pro dobročinnou lásku. Život svatého Vincence je velikou sítí vztahů a vzájemné spolupráce. Jeho činnost není něco, co se zrodilo jenom z jeho vlastní vůle. Je to ovoce pozorné úvahy znamení doby a hlubokého rozlišování ve spolupráci (Santos, 2012, s. 200-204). Je potřebné hledat příčiny nouze dříve než účinek a všimnout si více struktury jako jednoduché pomoci. Při každém fyzickém a morálním nedostatku musíme se snažit pomáhat a usilovat se spojit s organizacemi, které mohou poskytnout pomoc. Jestli chudým pomůžeme vstát, tak pomoc chápeme správně. Znamená to udělat první krok pro jejich povznesení, krok, který si vyžaduje mnoho dalších kroků, kde pomoc bude diskrétní a přece užitečná (Lloret, 1987a, s. 10-11).

Spolupráce není jenom důležitou součástí plánu svatého Vincence de Paul, který chtěl, aby všichni spolupracovali spolu, ale také společným cílem, který můžeme dosáhnout. Vyžaduje to ovšem zápal a touhu po spravedlnosti, modlitbě a solidaritě (De Nava, 1997, s. 20). Vincenc chtěl, aby jeho následovníci byli kontemplativní v činnosti, aby vzrostla spolupráce při evangelizaci a službě chudým, aby vždy byli na straně chudých v jejich boji za spravedlnost, uváděli do praxe systémovou změnu v projektech a projevovali starost o nastolení pokoje (Maloney, 2010, s. 211). Na 16. setkání odpovědných představitelů mezinárodní vincentské rodiny v roce 2010 Robert Maloney ve své přednášce připomenul všem členům vincentské rodiny jejich příslušnost ke své skupině a větší spolupráci při společných projektech, aby žili na místní rovině intenzivně a aby společně bojovali za spravedlnost.

3.1.2 Shrnutí různorodosti subjektů charitní praxe

Prvním principem charitní práce je různorodost subjektů. Jedná se o profesionální jednotlivce, dobrovolníky, organizace, skupiny, farnosti, řeholní komunity, o celou církev. V koncepci Pompeyho a Rosse můžeme vidět průřez jednotlivými pomáhajícími subjekty. Nicméně oba kladou důraz na dobrovolnictví, které se jako neviditelná nit vine celou koncepcí. Dobrovolnická činnost je, podle Všeobecné deklarace o dobrovolnictví, stavebním prvkem každé občanské společnosti. Jedná se o vědomou, svobodně zvolenou činnost ve prospěch druhých. Poskytuje se bezplatně. Dobrovolník dává část svého času, energie a schopností ve prospěch druhých lidí (Müllerová a kol., 2011, s. 10-11). Kvalifikovaní a diskrétní dobrovolníci jsou účinnými spolupracovníky ve zdravotní, sociální i duchovní péči. Dobrovolník není jenom ten, kdo odevzdává zkušenosti, ale i sám obohacuje svůj život novými zkušenostmi, lidmi a zážitky (Kováč, 2008, s. 126-127). Vincentská filozofie klade do popředí jedince, ovšem neodmítá ani jiné pomáhající skupiny nebo dobrovolníky. Už v době Vincence de Paul byl kladen velký důraz na konkrétního člověka, který je cestou k setkání se s Bohem i pomáhajícího se sebou samým. Společně mají tyto koncepce to, že všichni kladou důraz na spolupráci. U Pompeyho a Rosse je to moderní široká kooperace dobrovolných i profesních forem pomoci a život Vincence de Paul je zase velikou sítí vztahů a vzájemné spolupráce všech zainteresovaných. Svě následovníky učí spolupracovat s politickými představiteli a veřejnou mocí, a tak jednoduše organizovat síť pomoci ve všech oblastech. Podle generálního představeného Gregory Gay (2009, s. 7) vincentská rodina spojuje osoby různých prostředí a kultur. Všichni pracují na základě společné vize pokoje, smíření a spravedlnosti pro všechny. To patří k jádru vincentské filozofie.

Pro lepší znázornění a přehled se můžeme podívat do následujících tabulek:

tabulka č. 1: Různorodost subjektů církevní charitní praxe – společné prvky a podobnosti.

Různorodost subjektů církevní charitní praxe – společné prvky a podobnosti.	
koncepce Pompeyho a Rosse	filozofie vincentské praxe
• koncepce rozlišuje více aktérů:	• podobně vincentská praxe klade

<p>jednotlivce, dobrovolníky, skupiny, organizace, farnosti, řeholní komunity, celou církev</p>	<p>důraz na jednotlivce, skupinu, dobrovolnictví, organizace a řeholní komunity</p>
<ul style="list-style-type: none"> • angažovanost v každodenních problémech v rodině, v sousedství • každý křesťan může uskutečňovat charitu, když se angažuje v prospěch druhých 	<ul style="list-style-type: none"> • členové se zaměřují na aktuální potřeby lidí v tom prostředí, kde žijí • chrání lidskou důstojnost, hájí lidská práva, zmírňují bídu a odstraňují její příčiny
<ul style="list-style-type: none"> • prioritou podle dané koncepce je, aby potřební nejprve sami pochopili řešení svých obtíží • jedinec se má nejprve sám chopit řešení, k tomu potřebuje dostatek prostoru podpory ke svépomoci 	<ul style="list-style-type: none"> • následovníci vinčentské pomáhající praxe se snaží rozvíjet vlastní potenciál chudých • umožňují nejchudším mluvit o vlastních problémech, pomáhají jim, aby byli vyslyšeni a přijati
<ul style="list-style-type: none"> • dobrovolníci očekávají podporu a doprovázení profesionálů • úkoly souvisí s mezilidskými vztahy 	<ul style="list-style-type: none"> • Vincenc viděl potřebu formovat ty, které pečovaly o chudé, proto posílal Luisu de Marillac ke všem skupinám, aby je poučovala a podporovala v jejich službě
<ul style="list-style-type: none"> • dobrovolnictví je mostem mezi chudými a profesionální pomocí • široká kooperace dobrovolných i profesionálních forem pomoci 	<ul style="list-style-type: none"> • důležitost laiků v misii církve • dynamický a aktivní laický apoštolát uprostřed lidu v souvislosti s potřebami dané farnosti
<ul style="list-style-type: none"> • neustále svou pomoc a službu poměřovat měřítkem evangelia 	<ul style="list-style-type: none"> • chudý je cestou k objevení sebe sama a k setkání s Bohem • sloužit znamená osvojit si logiku evangelia, která v chudém a nuzném objevuje Kristovu tvář
<ul style="list-style-type: none"> • charita všude přítomná 	<ul style="list-style-type: none"> • spolupracovat s politickými představiteli a veřejnou mocí a tak organizovat síť pomoci ve všech oblastech
<ul style="list-style-type: none"> • vzájemná solidární podpora • vysoký osobní závazek 	<ul style="list-style-type: none"> • sjednocení se ve společném díle na vytvoření spravedlivější, lidštější a solidárnější společnosti
<ul style="list-style-type: none"> • důraz na spolupráci: <ul style="list-style-type: none"> – schopnost kooperace, pocit odpovědnosti – odvaha delegovat úkoly a pravomoci – vzdát se vlastních představ ve 	<ul style="list-style-type: none"> • spolupráce ve vinčentské praxi: <ul style="list-style-type: none"> – spolupracovat s Bohem, mezi sebou navzájem, s vysoce postavenými lidmi, hlavně však s chudými a s trpícími – spolupráce mezi zasvěcenými,

prospěch celku – akceptovat vlastní meze i meze druhého – vzájemná důvěra, otevřenost	laiky i dobrovolníky – dovednost a schopnost pracovat ve skupině – přijímat názory druhých, učit se od nich
---	---

tabulka č. 2: Různorodost subjektů církevní charitní praxe – odlišnosti.

Různorodost subjektů církevní charitní praxe – odlišnosti.
<ul style="list-style-type: none"> • koncepce Pompey a Rosse poukazuje na atraktivnost charitního angažmá i pro muže
<ul style="list-style-type: none"> • Vincenc v době kdy žil, spojil do jednoho spolku bohaté i pracující ženy • později se vytvořil spolek mladých studentů
<ul style="list-style-type: none"> • při analýze řeholních komunit koncepce Pompeyho a Rosse přináší: <ul style="list-style-type: none"> – pozvolný a celoplošný ústup řádů – zánik malých zařízení, se kterým se ztrácí i kus péče blízké vůči místní obci – provoz díl se předává světskému personálu
<ul style="list-style-type: none"> • vincentská praxe také vnímá úbytek řeholníků a řeholnic. Těm, kteří jsou zasvěcení a věnují se službě, odporoučí: <ul style="list-style-type: none"> – členové se mají přizpůsobit stylu a životu chudých a být jim vždy na blízku – pro službu chudým být předem odborně, morálně a duchovně připraveni – sloužit vždy s láskou a odvahou, přívětivě, vlídně a s vytrvalostí – usilovat o spravedlivější svět, kde budou všichni respektováni • Vincenc si už ve své době uvědomil dvě základní věci: první je, že je nemožné evangelizovat chudé bez účinného zlepšení jejich životních podmínek a druhou je důležitost laiků při evangelizaci a vzdělávání chudých

3.2 Mnohorozměrnost vincentské filozofie

Motivovaná péče o nuzné se musí na všech úrovních proměnit v konkrétní činy (Jan Pavol II., 1987, s. 554). Vincentská caritas - milosrdná láska - je láskou Boha k lidem, která má viditelnou formu skrze lidskou službu.

3.2.1 Vincentská charitní praxe

Když Vincenc začínal nějakou novou činností, vždy se zrodila z konkrétní události, která ukazovala na morální nebo společenské zlo. K službě jej pohnula zkušenost a praxe, žádná představivost. Vincenc byl především realista, který se nevznášel v oblacích (Hanáková, 2007, s. 15).

3.2.1.1 Chudí očima Vincence de Paul

Vincenc neodděluje lásku k Bohu od lásky k bližnímu. V chudém nachází milujícího a trpícího Krista, kterému patří všechna naše láska (Slaninka, 2000, s. 37). Sám Vincenc o tom říká, že pomáhá-li se nuznému, slouží se Ježíši. Sestry povzbuzuje, že když desetkrát za den navštíví nemocného, desetkrát tam naleznou Boha (Coste, 1924a, s. 123). Jeho pohled je upřený na chudého natolik, že všechno ostatní vnímá vzhledem k chudému. Je zaměřen na celého chudého, řečeno dnešním slovníkem, je to pohled celistvý. Vincenc nemůže oddělit lidský růst a evangelizaci, důstojnost osoby chudého a sociální dimenzi od nespravedlnosti, které je chudý obětí (Morin, 2012a, s. 61). Radí nám, abychom neviděli jenom chudého sedláka podle vnějšího vzhledu, protože ten nám často ukazuje jenom svoji hrubost a neomalenost. Pobízí nás obrátit medaili, abychom ho viděli i z druhé strany. Ve světle víry v něm vidíme samého Ježíše Krista, který chtěl být také chudým (Coste, 1923, s. 32). Vincenc není mužem instituce nebo specializace. Spontánně přijímá realitu chudého takovou, jaká je, i když by přitom měl změnit svoji představu, plány a strukturu. Nepřestane vše přizpůsobovat realitě chudého (Morin, 2012a, s. 63).

Vincenc i Luisa ve své době sloužili chudým, kteří trpěli různými druhy chudoby. Chudoba na vesnicích, negramotní lidé, nemocní, opuštěné děti, galejníci, žebráci, utečenci, oběti vojen, ti všichni měli společné jedno: všem chyběla materiální a duchovní pomoc, byli vysunuti na okraj a trpěli společenským vyhoštěním. Byli obětmi sociálně politicko-ekonomických podmínek doby, na které neměli vůbec žádný vliv (Neo, 2006, s. 42). Osoby z vyšších vrstev měli chudé za zbytečnost, která si zasluhuje být uzavřena, aby se udržel pořádek a čistota. Vincenc se ukázal s chudými, skrze chudé a pro chudé pozorným, štedrým a vynalézavým na mnohonásobné výzvy své doby (Santos, 2012, s. 201-202).

Z vincentské služby není vyloučen žádný typ chudoby, žádná bída a nouze není cizí. Zakladatelé od začátku povzbuzovali sestry, aby hledaly nejopuštěnější a nejchudší, o které nemá nikdo zájem (DKL, 2005, s. 32). První sestry sloužily tam, kde byl člověk nejvíce znetvořen. Pečovaly o děti, vězně a galejníky, ke kterým se přistupovalo jako ke zvířatům. Sloužily nemocným, kteří leželi opuštěni ve svých chatrčích, a hladovým obyvatelům země, která byla zničena válkou (Du, 2010, s. 13). Vincenc odmítá činit výběr mezi chudými, přijímá je takové, jací jsou, v jejich konkrétních situacích a potřebách. Nejenom jeho pohled se neustále rozšiřuje

sociologicky, ale také jeho struktury a instituce (Morin, 2012a, s. 67). Pečuje o chudé ve městě i na venkově, o šlechtice i o sedláky, o Francouze i cizince, blížeňská láska má být totiž všeobsáhlá. Často opakoval, že abychom vykonali něco dobrého, musíme milovat, a abychom byly věrohodní, musíme si druhého vážit (Dodin, 1996, s. 27). Sloužit podle vzoru Vincence de Paul znamená dát se do služeb chudým v duchu evangelia pokorně jako pánům a usilovat vrátit jim lidskou důstojnost (Charpy, nedatováno, s. 114). Pro Vincence je velice důležitá i evangelizace chudých. Nevnímá ji jenom jako ústní ohlašování Božího slova, pro něho musí přejít k uskutečnění evangelia a k zaangažování se za to, aby chudí a utiskovaní v současné společnosti dostali své místo, které jim dává evangelium. Přímá a konkrétní služba chudým se ukazuje jako přednostní prostředek ohlašování, vzbuzování a oživování víry (Morin, 2008, s. 62).

Univerzálnost služby chudým si v současnosti vyžaduje lásku bez hranic, globální lásku, která zasahuje všechny chudé různé barvy pleti, rasy, náboženství, kultury, etnické skupiny, politické příslušnosti, rodu nebo věku. Neohraničená láska následovníků Vincence je vede daleko od známého terénu služby chudým, vede je za hranice diecézí nebo i krajin (Neo, 2006, s. 43). Pro své následovníky Vincenc neměl v úmyslu jiné sociologické prostředí pro realizaci jejich povolání a služby. Kdyby se vzdálili od chudých, znamenalo by to odporovat a zapřít povahu jejich povolání. Misie, která není pro chudé, není misí jeho následovníků (Morin, 2013, s. 65).

3.2.1.2 Metody pomoci vincentké praxe

Vincencova charitní činnost pro nuzné a opuštěné stála na efektivním zapojení všech do apoštolské a charitativní služby, kterou církev v jeho době nejvíce potřebovala. Tímto postojem přispěl k reformě a k správnému chápání charitní praxe (Roman, 2002, s. 369). Kládl důraz na formaci, která znamená perspektivu rozvoje hlavně dobrovolníků. Jednalo se o účinnější a systematictější způsob organizace pracovních metod. Práce podle vytvořené vincentké sítě nám otvírá možnosti a perspektivy, které mohou podstatně zlepšit práci a službu těm nejchudším (De Nava, 1997, s. 29).

Evangelizovat chudé a následovat tím Ježíše Krista si vyžaduje nechat se nejprve dotknout Boží láskou, nechat své srdce zapálit Boží láskou. Být jako oheň, který hřeje všechny, kteří se k němu přiblíží. Horlivost je totiž jako rozhořená láska (Álvarez, 2010a, s. 321). Vincenc často říkal: „Milujme Boha, milujme Boha, ale ať je to na úkor našich ramen a v potu našich tváří. Protože jsou mnozí, kteří se chtějí zdát hezcí a v

nitru naplnění vznešenými pocity vůči Bohu, ale když přichází ke skutku, když mají příležitost konat, zastaví se u tohoto citu. Celý náš úkol spočívá v činnosti“ (Coste, 1923, s. 40-41). Prvořadou a nutnou podmínkou každé evangelizace je pozornost. Pozornost k osobám, k jejich životu, k sociálně-kulturním realitám národů a pozornost k Duchu Božímu, který působí ve světě (Lloret, 1987b, s. 13).

Vincenc měl velikou úctu k chudému, ale také i starost o jeho růst. Svým následovníkům kladl na srdce, že chudý má právo na péči a pozornost, jako ten nejvznešenější člověk společnosti. Konkrétně popisoval péči o nemocné takto: Pečující k nim má přicházet mile, s láskou je má pozdravit, přisunout stolík k posteli, položit na něj ubrousek, tác, lžičky a chléb. Má pomoci nemocnému umýt ruce a pomodlit se před jídlem. Dále nalít polévku do misky, maso dát na talíř a co nejsrdčeji vyzvat nemocného k jídlu. To vše má činit s velikou láskou (Morin, 2012a, s. 59). V Poláčkově (1992, s. 59) čteme, jak dává přesné pokyny ohledně služby chudým. A to tak, že při každé návštěvě nemocného je potřeba mu i vyložit nějakou krátkou část z evangelia. Jestli je příliš zarmoucen, potěšit ho. Když by bylo potřeba, i pomoci mu při jídle. Vincenc ohledně stravování a přesných úkonů pečovatelek zacházel do detailů a nikdy se nevzdával od realismu (Morin, 2009, s. 38). I Luisa de Marillac sama chudé často navštěvovala a přinášela jim potraviny, případně prokazovala drobné služby: omývala je, česala, čistila od špíny (Poláček, 1992, s. 51).

Podle Charpy (1988, s. 48) sloužit Bohu tak, jak to chce on, znamená milovat člověka tak, jak jej miluje Bůh. Znamená to chtít, aby všichni, ubozí a opuštění, znovu dostali důstojnost, kterou pro ně získal Kristus vykupitelským vtělením. Sloužit znamená osvojit si logiku evangelia, která v chudém a nuzném objevuje Kristovu tvář. Luisa často opakovala sestřím, aby svým jednáním, svými slovy a postoji dosvědčovaly hlubokou úctu, kterou mají k těm, jimž slouží, o ně pečují nebo je vychovávají. Mají jim sloužit s mírností, srdečně a snažit se vždy v nich vidět Boha (Charpy, 1999, s. 31). Jednoduchost, pokora a láska jsou cestou, která nás přibližuje k nejnuznějším. Pokorou se stáváme chudými a ona nás také uschopňuje sloužit jim. Jednoduchost nás učí být pravdivými k Bohu, bližnímu i k sobě. A nakonec láska, která je srdcem každé služby, ji činí něžnou a účinnou (Lloret, 1987b, s. 12-13).

Vincenc odhalil okolnosti, předvídal důsledky, neunáhlil se ve svých rozhodnutích, zvažoval pro a proti, hledal rady. Když ukončil toto zkoumání, vyslovil se jasně a spořádaně. Dokázal najít to podstatné. Jeho prvním principem byla věrnost právě nutné činnosti a otevřenost ke všem potřebám. Druhým principem bylo

neoddělovat dílo lásky od celku duchovního života. Je důležité spoléhat se na Boha, a ne na sebe, mít Boží království ve svém nitru a pomáhat k tomu i ostatním. Spojit lásku k bližnímu s láskou k Bohu. Spojit citovou a činnou lásku (Dodin, 1996, s. 49-53). Účinná láska vytváří nové formy a služby, počínaje právě osobním kontaktem s nuznými (Slaninka, 2000, s. 39).

Vincenc i Luisa také dbali na odborné vědomosti těch, kteří sloužili chudým. Zachovaly se pokyny pro sestry pracující v lékárně, v ošetrovatelství, ve školství, v kuchyni a pekárně. Požadavkem každé služby, který měly všechny sestry společný, bylo pozorné všímání si osob a jejich života. Každá sestra měla v jakékoliv činnosti pochopit důležitost svojí práce, konat ji rozvážně a moudře. Získané dovednosti a vzdělání neměly být na překážku pokoře a jednoduchosti. Důležitou zásadou mělo být i to, že chudý byl obslužen vždy jako první. Následovníci Vincence slouží nuzným radostně. Přednostně prokazují úctu skutečně chudým a dokážou objevit a uznat vznešenost každého člověka. Usilují se trpělivě a soucitně chápat jejich nouzi, trápení, utrpení a mají na ni spoluúčast. Jejich lásku k chudým charakterizuje laskavost a jemnost (Charpy, nedatováno, s. 94-112).

3.2.2 Souhrn mnohorozměrnosti charitní praxe

Mnohorozměrnost charitní práce vychází z klasické sociální práce s jednotlivcem, skupinou a sociálním prostředím. Charitní práce při své praxi využívá různé metody sociální práce a poznatky z dalších věd, jako je medicína, psychologie, sociologie, právo a jiné. Mnohorozměrnost církevní charitní praxe Pompey a Ross představují jako metodu, která se koncentruje na silné stránky jedince, orientuje se na zdroje a na pomoc ke svépomoci. Předkládají celiství pohled na člověka. Mnohorozměrnost v kontextu vincentké filozofie je obohacena o myšlení, že žádná bída není následovníkům svatého Vincence cizí. Mají jít všude tam, kam je pošlou, kde je budou druzí potřebovat a to bez ohledu na jejich náboženství, barvu pleti, rasu, pohlaví nebo národní příslušnost. Vincentská filozofie přináší motivovanou péči a univerzálnost služby. Vincenc de Paul se nevzdaloval realismu a přizpůsobil se realitě chudého. Vincenc, neochvějný vzhledem k cíli, přizpůsobivý a povolný při volbě prostředků, nás zve, abychom následovali jeho slovo i činy, abychom neviděli lidi a události tak jak se nám jeví nebo tak, jak nám je ukazuje rozum, nýbrž tak, jak jsou ve

skutečnosti, jak jsou v Bohu. Jinak bychom se mohli mýlit a dělat, co Bůh nechce (Dodin, 1996, s. 62).

Pro lepší znázornění a přehled se můžeme podívat do následujících tabulek:

tabulka č. 3: Mnohorozměrnost charitní praxe – společné prvky a podobnosti.

Mnohorozměrnost charitní praxe – společné prvky a podobnosti.	
koncepce Pompeyho a Rosse	filozofie vinčentské praxe
<ul style="list-style-type: none"> • ucelené pochopení problému a jeho víceúrovňové řešení • celistvý pohled na člověka a jeho životní situaci 	<ul style="list-style-type: none"> • z vinčentské služby není vyloučen žádný typ chudoby • univerzálnost služby, globální láska, která zasahuje všechny chudé • chudí jsou přijímáni takoví, jací jsou, v jejich konkrétních situacích a potřebách
<ul style="list-style-type: none"> • odbornost, osobnostní kvality a postoje pomáhajícího jedince • hodnotová volba charitní služby ovlivňuje volbu použité metody 	<ul style="list-style-type: none"> • Vincenc i Luisa dbali na odborné vědomosti těch, kteří sloužili chudým <ul style="list-style-type: none"> – pokyny pro sestry pracující v lékárně, v ošetrovatelství, ve školství, v kuchyni a v pekárně • pochopit důležitost svoji práce, konat ji rozvážně a moudře • sloužit nuzným radostně
<ul style="list-style-type: none"> • koncepty metod neustále podrobovat kritické revizi • reflexe charitní praxe se řídí světlem Evangelia a víry 	<ul style="list-style-type: none"> • dát se do služeb chudým v duchu Evangelia, pokorně jako pánům a usilovat vrátit jim lidskou důstojnost • nechat se nejprve dotknout Boží láskou a spojit lásku k Bohu s láskou k bližnímu • jednáním, slovy a postoji dosvědčovat hlubokou úctu, která chudým náleží
<ul style="list-style-type: none"> • pomoc s ohledem na síť sociálních vztahů • v práci se skupinou pocít sounáležitosti 	<ul style="list-style-type: none"> • efektivní zapojení všech do apoštolské a charitativní služby • přímá a konkrétní služba, nevzdalovat se od realismu

tabulka č. 4: Mnohorozměrnost církevní charitní praxe – odlišnosti.

Mnohorozměrnost církevní charitní praxe – odlišnosti.
<ul style="list-style-type: none"> • koncepce Pompeyho a Rosse rozlišuje různorodost úrovní charitní praxe: jednotlivce, skupiny, celou komunitu
<ul style="list-style-type: none"> • Vincenc se v pomoci a péči o chudé zaměřuje na konkrétní pomoc jedincům: <ul style="list-style-type: none"> – chudím na vesnici, negramotným lidem, nemocní, opuštěným dětem, galejníkům, žebrákům, utečencům, obětem vojen
<ul style="list-style-type: none"> • místo koncentrace na slabé stránky se charitní činnost koncepce Pompeyho a Rosse orientuje na rezervy, silní stránky, zdroje a na jejich odkryvání
<ul style="list-style-type: none"> • Vincenc dovedl odhalit okolnosti a předvídat důsledky. Neunáhlil se ve svých rozhodnutích, zvažoval pro a proti. Dokázal najít to podstatné. • Jeho prvním principem byla věrnost právě nutné činnosti a otevřenost ke všem potřebám. • Přímá a konkrétní služba chudým se ukazuje jako přednostní prostředek ohlašování, vzbuzování a oživování víry.

3.3 Solidarita vincentké filozofie

Solidarita má v rámci lidské společnosti co nejlépe zabezpečit realizaci společného dobra a rozvoj každé lidské bytosti, a to pomocí spolupráce a spoluúčasti všech jejích členů (Piwowarski, 1996, 123). V kompendiu sociální nauky církve (2008, s. 133) čteme, že princip solidarity vyžaduje, aby si lidé byli více vědomi toho, že jsou dlužníky společnosti, již jsou součástí. Ve světě se všeobecně konstatuje umenšení sociální solidarity a nárůst chudoby. Proto je potřebné vnášet do něho mocnou a bratrskou výzvu k solidaritě a k pomoci vyloučeným ze společnosti, k boji za vytvoření společnosti svobodných žen a mužů, po které všichni toužíme (De Nava, 1997, s. 32).

3.3.1 Solidarita v duchu Vincence de Paul

Vincenc si uvědomoval potřebu solidarity a vyzýval k ní všechny. Věděl, že skutečná služba znamená spoluúčast. Do služby proto zapojuje všechny a organizuje vzájemnou pomoc mezi lidmi (Mezzadri, 2002, s. 74). Vidí, jak se utrpení nuzných prohlubuje. Křesťanská láska je plná krásných slov, jenomže prázdných a neúčinných. Chudí zasluhují pomoc a starostlivost těch, kteří žijí na jejich úkor, protože všechny

plody své práce musí chudí odevzdávat bohatým. Vincenc je neustále vyzývá k pomoci pro zlepšení životních podmínek chudých (Coste, 1924a, s. 201-202).

Každý člověk, o to víc křesťan, má být solidární ke svým bratrům a sestrám, zvláště k těm nejchudším (Martinez, 2010a, 152). Sestry jsou solidární se všemi, kteří si musejí vydělávat na své živobytí. Přijímají pracovní podmínky s jejich těžkostmi a nejistotou. V nuzných a trpících vidí Boží děti (DKL, 2005, s. 41). Lidé, kteří žijí v trvalém vztahu s nejchudobnějšími, žijí s nimi v pravé solidaritě. Sdílejí jejich utrpení a zápasy, po tom, kdy se po jejich boku naučili jejich řeč a nechali se jimi proměnit. Křesťanská láska si podle vzoru Ježíše Krista vyžaduje solidárnost s chudými a dělbu vlastního majetku (Lloret, 1987b, s. 14.)

Solidarita s člověkem, který trpí, vychází z lidského citu. Z pocitu srdce, kterým je soucit. Svätý Vincenc často opakoval sestrám, že k chudým a nemocným mají přistupovat s dobrotou, laskavostí, soucitem a láskou (Coste, 1924a, s. 332). Láska začíná soucitem s utrpením chudých, poznáváním jejich potřeb a péčí o ně. Soucit, který pociťoval Ježíš vůči chudým, se přenáší a proměňuje na vincentskou charitativní lásku. Prvním projevem tohoto soucitu je přiblížení se druhým a soucítění s jejich utrpením. Ten, kdo má ve vincentské spiritualitě služby chudým soucit, ten dává a pomáhá. Nemůže přistupovat nadřazeně vůči tomu, kdo jeho pomoc přijímá, vůči nemocnému a chudému. Soucit způsobuje, že toužíme, aby chudí opustili bídu, a ohlašujeme jim Království spravedlnosti, lásky a pokoje, které je lidštější a soucitnější. Soucit musí být ovšem bez přetvářky a lži (Martinez, 2010a, s. 230-231). V celém XII. svazku Pierra Coste (1924a) nacházíme odpověď na to, jaký má Vincenc postoj k chudým. Nemoralizuje, nenutí k dobrým skutkům a k lásce k bližnímu, ale zve učít se přijímat Boží lásku a být pro ni zapálen. Nemůže hledět na utrpení druhého člověka, aniž by s ním netrpěl, nemůže se dívat na plačícího, aniž by s ním neplakal. To je vlastností pravé lásky, která vzájemně spojuje srdce a umožňuje cítit to, co cítí jiní.

Vztah svatého Vincence k chudému byl vztahem hluboce lidským a zvláště pozorným k jeho ekonomické a sociální situaci. Přál si, aby jeho následovníci sdíleli podobným způsobem osud chudých a dělníků, aby dali jejich vztahu lidský rozměr a hlubokou solidaritu (Morin, 2009, s. 41). Dobře však víme, že v určitém smyslu nikdy nebudeme úplně jako chudí. Jde o to, abychom snahu o naše přiblížení k nim pravdivě cítili, a to hlavně na rovině životního stylu, který bude pro ně svědectvím. Nemusíme odstranit každou bídu, musíme ovšem pomáhat těm, kteří se stali jejími oběťmi, aby se

z ní osvobodili. Solidárnost můžeme dokazovat rozličnými způsoby, je to především otázka ducha spolucítění (Lloret, 1987b, s. 16-17).

Abychom mohli sloužit chudým a plnit jejich požadavky, musíme je poznat. Musíme se umět dívat, pozorovat a naslouchat, abychom zjistili, co chudí potřebují. Láska si pozorně všímá druhé osoby. Nuzný, nemocný může mít důvěru a jistotu jenom tehdy, když si je jist, že si každé změny jeho zdravotního stavu všímá ten, kdo o něj pečuje. Pozornost k osobě a úcta k její důstojnosti se konkrétně projevují skutky (Charpy, nedatováno, s. 96-97). Aby naše přiblížení se k chudým bylo účinné a jasné, je zapotřebí několik věcí. V první řadě to jsou odborné vědomosti. Nejde tak o encyklopedické vědomosti, ale spíše o teoretické a praktické vědomosti, bez kterých nejsme moc užiteční. Dále je to míra sociálního citění, pravé a hluboké přijímání chudých a jejich tužeb. A v neposlední řadě je to velká odvaha. Není totiž vůbec lehké zasazovat se důsledně za chudé, mluvit místo těch, kteří nemůžou, uplatňovat evangelijní požadavky a vzít na sebe všechny související rizika. Nejdůležitější ze všeho je společenství, bratrské přátelství s chudými (Lloret, 1987b, s. 15-16).

3.3.2 Souhrn solidarity charitní praxe

V dnešním světě je potřebné, aby profesionální pracovníci i dobrovolníci dokázali být autentickým svědectvím víry a svého poslání na zemi. Je nutné, aby si dokázali stanovit hranice a poskytnout účinnou pomoc tam, kde je to potřebné. Koncepce Pompeyho a Rosse přináší solidární a citlivý pohled na chudého. Učí vidět věci očima chudých, jako i to, že zdroje řešení své situace mají sami u sebe. Úspěšnost spočívá ve vztahu, který je naplněn empatií, vřelostí a opravdovostí. Bez schopnosti vhledu do situace klienta, bez zájmu o něj a respektu vůči jeho osobě, vztah nemotivuje ke spolupráci a může zůstat nefunkční (Řezníček, 1994, s. 21-25). Solidarita se ve světle víry snaží překonat samou sebe a získat specificky křesťanské črty, které jsou naplněny nezištností, odpouštěním a smířením (Konferencia biskupov Slovenska, 1997, s. 548). Je morálním postojem, pevným a vytrvalým rozhodnutím usilovat o dobro všech a každého člověka. Je nejvlastnější člověku jako sociální a otevřené bytosti a zároveň je způsobem realizace člověka mezi lidmi a s lidmi (Piwowarski, 1996, s. 164). Jan Pavel II. ve své encyklice *Sollicitudo rei socialis* definuje solidaritu jako pevnou a trvalou odhodlanost usilovat o obecné blaho a dobro jednotlivce i všech lidí, protože jsme odpovědní za všechny (Sociálne encykliky, 1987, s. 545-547). V běžném jazyce

solidarita znamená ochotu nebo závazek vzájemně si pomáhat a podporovat se (Anzenbacher, 2004, s. 198). Princip solidarity reguluje vzájemný vztah jednotlivých členů společnosti. Jde o to, aby každý člen společnosti byl odpovědný za blaho ostatních a ostatní za blaho jednotlivce (Ockenfels, 1995, s. 52). V slovníku katolické sociální nauky (Piwowarski, 1996, s. 123) čteme, že solidarita je často spojována s všeobecným určením dober a vytváří personální a humanistický společenský pořádek. Jejím úkolem je, co nejlépe zabezpečit realizaci společného dobra a rozvoj lidské osoby pomocí vzájemné spolupráce a spoluúčasti všech. Solidarita vinčentské filozofie vychází z podnětu, co nejlépe posloužit nuznému. To však není možné bez osobní zkušenosti a citlivosti na sociální prostřední potřebného. Vincenc si uvědomil, že skutečná služba si vyžaduje spoluúčast. Být solidárním s nuzným znamená, dát mu všechn svůj čas, vše co potřebuje a nechat si pro sebe jen to nejnútnejší, podle slov svatého Vincenta jen jídlo a ošacení, vše ostatní patří chudým. Vinčentská filozofie církevní praxe přináší konkrétní věci: přijímat pracovní podmínky s jejich těžkostmi a nejistotou tak, jak je přijímají chudí, přiblížit se k druhým a soucítit s jejich utrpením, dívat se a pozorně naslouchat.

Pro lepší znázornění a přehled se můžeme podívat do následujících tabulek:

tabulka č. 5: Solidarita charitní praxe – společné prvky a podobnosti.

Solidarita charitní praxe – společné prvky a podobnosti.	
koncepte Pompey a Rosse	filozofie vinčentské praxe
<ul style="list-style-type: none"> • citlivost pro sociální problémy 	<ul style="list-style-type: none"> • solidární se všemi, kteří si musejí vydělávat na živobytí
<ul style="list-style-type: none"> • nejenom vidět nouzi kolem sebe, ale dát se jí také zasáhnout 	<ul style="list-style-type: none"> • skutečná služba znamená spoluúčast • přiblížení se druhým a soucítění s jejich utrpením • ten kdo pomáhá, nemůže hledět na utrpení druhého člověka, aniž by s ním netrpěl, nemůže se dívat na plačícího, aniž by s ním neplakal • nepřístupovat nadřazeně vůči tomu, kdo pomoc přijímá
<ul style="list-style-type: none"> • solidární a citlivý pohled 	<ul style="list-style-type: none"> • umět se dívat a pozorně naslouchat, abychom zjistili, co chudí potřebují

	<ul style="list-style-type: none"> • míra sociálního citění, pravé a hluboké přijímání chudých a jejich tužeb
<ul style="list-style-type: none"> • solidarita je proces, který vede od lhostejnosti k pozornosti, od stání stranou k angažovanosti, od pohodlnosti k jednání 	<ul style="list-style-type: none"> • solidarita s člověkem, který trpí, vychází z lidského citu, kterým je soucit a ten přechází do činů
<ul style="list-style-type: none"> • dávat prostor a podporu pro solidární sdružování lidí s různými problémy • vidět věci očima chudých, podporovat je při hledání přiměřených možností řešení jejich situace • jednat s nimi, ne místo nich 	<ul style="list-style-type: none"> • zapojuje všechny a organizuje vzájemnou pomoc mezi lidmi • přijímat pracovní podmínky s jejich těžkostmi a nejistotou

tabulka č. 6: Solidarita charitní praxe – odlišnosti.

Solidarita charitní praxe – odlišnosti.	
<ul style="list-style-type: none"> • koncepce Pompeyho a Rosse poukazuje na vzájemnou podporu mezi postiženými a pomáhajícími, na obousměrné dávání i přijímání • solidární pomáhání stojí na rovném vztahu 	
<ul style="list-style-type: none"> • Vincentská filozofie poukazuje na solidaritu v rovině životního stylu, který je svědectvím těch, kteří slouží 	
<ul style="list-style-type: none"> • Vincentský postoj: <ul style="list-style-type: none"> – nemoralizuje, nenutí k dobrým skutkům a k lásce k bližnímu, ale zve učít se přijímat Boží lásku a být pro ni zapálen 	

3.4 Subsidiarita vincentské filozofie

Konstituce Společnosti DKL (2005, s. 77) vyzývají sestry, aby v duchu subsidiarity hledaly a přijímaly Boží vůli, která se projevuje mnohými způsoby. Subsidiarita ve vincentské filozofii předpokládá účinné rozdělení odpovědnosti. Vyžaduje spolupráci, vzájemnou informovanost a právo usměřňovat a kontrolovat (DKL, 2005, s. 121).

3.4.1 Subsidiarita vincentenské praxe

Vincenc vnímal svojí službu jako pokračování služby Ježíše Krista. Objevil ji v evangeliu. Tento způsob následování Ježíše Krista skrze službu vyjadřuje křesťanskou lásku (Coste, 1924a, s. 275). Vincentští následovníci mají spojit tělesnou službu s duchovní. Není možné oddělovat dílo humanizace od evangelizace. Vincenc říkal, aby se nestarali jenom o tělo chudých, ale také o jejich duši (Coste, 1941, s. 213). Vincenc byl mistrem uvědomování si odpovědnosti. Rozvinul procesy, které pomáhaly osobám vést jejich život a angažovat se do služby druhým. Jednalo se o pomoc chudým, aby poznali své vlastní schopnosti a rozvíjeli je. Odhalit jejich vnitřní sílu a schopnost měnit sebe sama, jako i realitu, ve které žili (Santos, 2012, s. 208). Ve vincentenském duchu je důležité dokázat mobilizovat chudé pro službu a svépomoc (Gay, 2012, s. 208). Ve Společnosti DKL je kladen důraz na určitou samostatnost a vzdělání (DKL, 2005, s. 57). Bez těchto předpokladů by se mohlo ve službě chudým uškodit. U Charpy (nedatováno, s. 96) čteme o tom, jak je nutné mít rozhled, pozorovat, naslouchat, aby se zjistilo, co skutečně nuzní potřebují. Mezi základní požadavky služby patří: odborné vědomosti, pozornost a úcta ke spolupracovníkům.

Generální představená Quillemin (1968, s. 246) povzbuzuje sestry, aby přijímaly každou službu ve vědomí, že jejich pohyb je skutečně službou chudým a potřebným. Celá Společnost DKL je zasvěcená službě a všechno v ní je zaměřeno na tento cíl. Podle Konstitucí DKL (2005, s. 31) láska ke Kristu nedovolí sestrám zredukovat službu jenom na vnější úkony. Vírou vidí v chudém Ježíše Krista a v Ježíši Kristu chudého. Ve vztahu k chudým je místo pro závazek stát po jejich boku, který nás vyzývá zanalyzovat ekonomickou, politickou a sociální situaci. Zve nás k tomu, abychom zjistili příčiny jejich bídy, protože vycházející z jejich situace a jejich řeči můžeme vidět cesty jejich vlastního osvobození a řešení situace (Berjonneau, 2012, s. 259). Boží výzvy spojené s realitou doby vedou osoby k spojení sil pro společnou práci. První sestry byly Vincencem vedeny tak, aby co nejvíce odpověděly na potřeby chudých. Všechny svoje aktivity rozvíjely pro dobro chudých. Spolu s nimi dělaly veškeré práce, obhajovaly je i jejich zájmy. Vzbuzovaly jejich spolupráci a sloužily jim s obětavostí, pokorou, jednoduchostí, autenticky, shovívavě a taktně. Péči o chudé směřovaly všechny jejich postoje, činnosti, úsilí, schopnosti a lidské i materiální zdroje (Santos, 2012, s. 203-206). Luisa de Marillac často radila sestrám ohledně spolupráce a spoluodpovědnosti. Mnohokrát je usměrňovala, aby se za každých okolností vzájemně mezi sebou snášeli a

přijaly drobné nedokonalosti. Aby se neustále snažily o pokoj se všemi, se kterými pracují, ať už jsou to lékaři, odborníci, řemeslníci nebo soukromníci. Zdůrazňovala tři základní požadavky služby a to: získání odborných vědomostí, pozornost k chudým, úctu k spolupracovníkům (Charpy, nedatováno, s. 99-100).

3.4.2 Shrnutí subsidiarity charitní praxe

Subsidiarita řídí vztah mezi společností a jednotlivcem nebo konkrétní skupinou. Její kritická funkce spočívá v zjišťování skutečně potřebných forem pomoci (Ockenfels, 1995, s. 52-54). V sociálním učení církve se subsidiaritě věnuje značná pozornost. Jde o to, aby tam, kde je to nevyhnutné, větší společnosti poskytovaly pomoc menším společnostem. Jedná se o příležitostní pomoc, s cílem, aby jednotlivec nebo skupina, která sama není schopna realizovat své cíle a úkoly, mohla je po poskytnutí pomoci sama dále realizovat. Subsidiarita utváří mezilidské vztahy jak mezi společností a jednotlivcem, tak mezi menšími a většími společnostmi (Piwowarski, 1996, s. 125). Subsidiarita v charitní praxi předpokládá odpovědnost za své jednání i postoje. Důležitým prvkem je využití potenciálu samotného klienta, podpora svépomoci a dobrovolníků. V koncepci Pompeyho a Rosse je podpůrnou a navazující linií pomoci ke svépomoci. Když už je pomoc druhému nevyhnutnou, je velice důležité respektovat autonomii druhého, aby byl schopen vést život podle vlastních pravidel (Mikula, 2001, s. 25-26). Ve vincentinské rodině je zakotvena v statutech, stanovách nebo konstitucích každého společenství. Subsidiarita v duchu svatého Vincence předpokládá účinné rozdělení odpovědnosti za službu, která je svěřena komunitě nebo společenstvu. Pomáhá tak odhalit u chudých jejich vnitřní sílu a schopnosti měnit sebe sama, jako i realitu, ve které žijí.

Pro lepší znázornění a přehled se můžeme podívat do následujících tabulek:

tabulka č. 7: Subsidiarita charitní praxe – společné prvky a podobnosti

Subsidiarita charitní praxe – společné prvky a podobnosti	
koncepte Pompeyho a Rosse	filozofie vincentické praxe
<ul style="list-style-type: none"> • pomoc musí být praktikována tak, aby navazovala na schopnosti řešení problému samých postižených nebo jejich sociálního prostředí 	<ul style="list-style-type: none"> • pomoc chudým, aby poznali své vlastní schopnosti a rozvíjeli je • odhalit u chudých jejich vnitřní sílu a schopnosti měnit sebe sama, jako i realitu, ve které žijí

<ul style="list-style-type: none"> • využití metod, které navazují na zdroje adresátů a chtějí posílit jejich vlastní síly 	
<ul style="list-style-type: none"> • transparentní určení vztahů profesionálních a dobrovolných pracovníků 	<ul style="list-style-type: none"> • uvědomování si odpovědnosti a její účinné rozdělení • spolupráce, vzájemná informovanost, právo usměrňovat a kontrolovat
<ul style="list-style-type: none"> • podpůrná a navazující linie pomoci ke svépomoci • podpora svépomoci je jedním ze základních pilířů subsidiárně pojaté charitní práce 	<ul style="list-style-type: none"> • ve vincentském duchu dokázat mobilizovat chudé pro službu a svépomoc • stát po boku chudých, analyzovat jejich ekonomickou, politickou a sociální situaci • vycházejíc ze situace chudých a z jejich řečí můžeme vidět cesty jejich vlastního osvobození a řešení situace

tabulka č. 8: Subsidiarita charitní praxe – odlišnosti.

Subsidiarita charitní praxe – odlišnosti.
<ul style="list-style-type: none"> • Luisa de Marillac často radila sestrám ohledně spolupráce a spoluodpovědnosti. Mnohokrát je usměrňovala, aby se za každých okolností vzájemně mezi sebou snaželi a přijaly drobné nedokonalosti. Aby se neustále snažily o pokoj se všemi, se kterými pracují, ať už jsou to lékaři, odborníci, řemeslníci nebo soukromníci. Zdůrazňovala tři základní požadavky služby a to: získání odborných vědomostí, pozornost k chudým, úctu k spolupracovníkům.

3.5 Spiritualita vincentské filozofie

Spiritualita může být zkoumána ze dvou aspektů. První aspekt – škola duchovnosti – je učení zakladatelů řeholních institutů, s jejich principy, příčinami a důvody existence. Druhý aspekt můžeme nazvat duchovním životem. Je to působení Ducha Svatého v životě osob, přesněji jejich odpověď na působení Ducha Svatého (Martinez, 2010a, s. 222). Spiritualita je podněcující vize. Je to osobitý způsob přiblížení se ke stvořeným věcem. Je to inspirace jako zdroj aktivity. Zároveň je i

pramenem dynamizmu. Pro věřícího křesťana je to určitý způsob pohledu na Krista spojení s ním, následování a obětování se mu ve službě (Maloney, 1991, s. 9).

3.5.1 Spiritualita Vincence de Paul

Vincentická spiritualita je trojiční spiritualita. Objevuje se v Duchu Svatém ve vztahu se Synem a Otcem uprostřed Nejsvětější Trojice. Duch Svatý působí v srdci člověka, aby jej spojil s člověčenstvím Krista a úplným zřeknutím se sebe a umožnil mu tak dosáhnout čistě lásky (Charpy, 1989, s. 26-30). Lidský život má tehdy cenu, když je pokračováním života a posláním Ježíše Krista, a toto v plné míře pochopil i svatý Vincenc (Dodin, 1996, s. 23).

Pro Vincence je možné, ba dokonce nutné, aby byli jeho následovníci v kontaktu s Bohem nejenom v kostele při modlitbě nebo Eucharistii, ale také ve službě, v životě, v činnosti při chudých, kterým slouží. Kontemplativní osoba prožívá svoji práci jednoduše a jasně si uvědomuje, že plní Boží vůli. Vidí v lidech, kterým slouží obraz Boha (Álvarez, 2009a, s. 7-12). Podstatné znaky spirituality svatého Vincence se vztahují k Bohu a z toho vychází i vincentické chápání člověka. Ve vztahu k bližnímu Vincenc předkládá dvě zkušenosti. První je spojením mezi lidmi, kteří jsou spojeni přirozeností a milostí. Druhým je zkušenost neboli poznatek, že lidi jsou za sebe navzájem odpovědni a nemohou se jedni od druhých lhostejně odvrátit. Žijeme tedy skutečně tehdy, když s naší pomocí žijí druzí. Toto pravidlo Vincenc doplňuje o souvislost mezi pomocí a životem. Abych skutečně žil, musím druhým k životu pomáhat a život poskytovat (Dodin, 1996, s. 35).

3.5.1.1 Vincentická mystika

Abychom pochopili spiritualitu svatého Vincence, musíme se zastavit u mystické zkušenosti z roku 1917. Je to období, kdy se mu Bůh jasně ukázal v konkrétních událostech dne. Poznamenalo to jeho víru a vztah k Bohu. Viděl, jak ho Bůh předcházel, a od té doby mluvil o Bohu přítomném v dějinách lidí. Jedním z aspektů jeho spirituality a činnosti je, že službu považoval za výjimečný prostředek evangelizace a ožívání víry (Morin, 2008, s. 61).

Jedním ze znaků vincentické spirituality je Vtělení. Vincenc učil a žil kristocentrickou spiritualitu. Ježíš byl v jeho životě vším. Boží Syn vtělením přijal lidskou přirozenost, proto každý chudý je trpícím údem tohoto Ježíšova lidství. Spása

lidí se realizuje ve Vtělení a svatost se dosahuje navázáním se na lidství Ježíše Krista (Martinez, 2010a, s. 227-228). Vtělení je nejvyšším projevem Boží lásky k lidem, je to nezištná láska, která sahá až k přijetí lidství v jeho radikálnosti. Svatý Vincenc říkal, že když se slouží chudým, slouží se Ježíši Kristu. Sestrám připomínal ohledně jejich povolání, že být pravou DKL znamená pracovat tak, jak to činil Boží Syn na zemi. Tajemství vtělení a služba chudým zvou k revizi životního stylu, protože sloužit chudým s nadřazeností by nebylo ve shodě s evangeliem (Álvarez, 2010a, s. 95).

Když vycházíme z rozjímání o Ježíši Kristu, musíme jej vidět především ve tváři těch, se kterými se on ztotožnil, když řekl: „Měl jsem hlad, a dali jste mi najíst, měl jsem žízeň, a dali jste mi napít, byl jsem cizinec, a přijali jste mě, byl jsem nahý, a oblékli jste mě, nemocný, a navštívili jste mě, uvězněný, a přišli jste za mnou.“ (Mt 25, 35 - 36). Víra nespočívá jen v dosvědčování velikosti každého člověka, vybízí nás také k hledání obrazu Krista v každé tváři. Opírajíce se o větu z evangelia: „Cokoli jste udělali pro jednoho z těchto nejposlednějších bratří, pro mne jste udělali“ (Mt, 25,40), Luisa i Vincenc získávají jistotu, že mít v úctě chudé znamená uctívat lidství Ježíše Krista. Oba poznávají svého Mistra a Pána ve všech, které svět zavrhuje, vyhošťuje a odmítá (Charpy, 1999, s. 33). Vincentská caritas, milosrdná láska, je láska Boha k lidem, která má viditelnou formu skrze lidskou službu. Vincenc neodděluje lásku k Bohu od lásky k bližnímu. V chudém nachází milujícího, trpícího a ztrýzněného Krista, kterému má patřit všechna naše láska. Vincenc kontempluje Krista jako evangelizátora chudých: v pomoci bližnímu shledává pokračování Kristových skutků. To je láska, která už není dílem člověka, ale dílem Boha (Slaninka, 2000, s. 36-37).

3.5.1.2 Vincenc de Paul mystik činu

Pro Vincence je možné a dokonce nutné, aby jeho následovníci poznali Boha a byli s ním v kontaktu nejenom při modlitbě nebo slavení Eucharistie, ale také ve službě, v životě a v činnosti pro chudé, kterým slouží. Vincenc nebyl teologem pracujícím v kanceláři, ale člověkem, který žil v reálním světě, s nohama na zemi, zvyklý uvažovat o tom, co prožil (Álvarez, 2009a, s. 7). Podle Charpy (nedatováno, s. 98) spirituální služba a péče o nuzné a nemocné má vést ke změně života. Vincenc pobízel sestry, aby byly laskavé k chudým, aby pečovaly o jejich spásu. I Luisa svými radami udržovala rovnováhu mezi úctou k práci každého a nevyhnutelnými odpověďmi na potřeby nuzných.

Vincenc svým následovníkům navrhoval otevřenost světu. Konkrétně šlo o misionářskou dokonalost a dokonalost služebnic. V obou případech se jedná o pracovní svědomitost. Jako pomůcku k tomu vybral tři základní ctnosti: jednoduchost, pokoru a lásku (Morin, 2008, s. 63). Vincenc předkládá lásku k Bohu a lásku k bližnímu. Lásky k Bohu se podle něho neomezují na zbožné pocity. Citová láska by měla uvolnit místo lásce činné, která se projevuje v charitativních dílech. Jednota obou přikázání lásky tvoří jádro vincenty spirituality (Prendergast, 2010, s. 102). V spiritualitě svatého Vincence má následování Ježíše Krista svůj směr a cíl. Tímto cílem je následování Ježíše Krista pro službu chudým. Jde o to, abychom si často kladli otázku, co by dělal Boží Syn na mém místě? Co by udělal při této příležitosti? Jak by poučoval tento lid? Jak by potěšil tohoto nemocného (Morin, 2013, s. 60)? Co bychom mohli více udělat než obětovat sebe, své bytí a práci pro spásu a úlevu trpících? Jaký by mohl být větší skutek lásky než úplně se obětovat ve službě pro spásu chudých (Coste, 1922. s. 382)?

V duchovním vedení a duchovní reflexi v podobě exercicií Vincenc neupřednostňuje jenom kněze. Vidí potřebu otevřít exercicie pro všechny. Sám se zapojuje a přednáší, povzbuzuje bohaté i chudé, staré i mladé, lékaře, studenty, šlechtu, řemeslníky i úředníky (Hanáková, 2007, s. 18). Naproti tomu Luisa často na setkáních spolků nebo na exerciciích připomíná všem členkám, jak je důležitá věrnost a život podle Ježíše Krista, což plyne ze svátosti křtu. Plnit Boží vůli znamená žít jako Ježíš Kristus, sloužit chudým, jak to dělal On. Takto chápaná spiritualita podněcuje sloužit nejchudším, povzbuzovat, motivovat, vyrovnaně přijímat nedorozumění a těžkosti (Infante, 2011, s. 61-62).

3.5.1.3 Charakteristické rysy vincenty spirituality

Vincenty spiritualita, tak jako jí chápeme dnes, se vztahuje k modlitbě, k nábožnému životu a k myšlení řeholníka nebo laika. Pro Vincence je prvním a základním vztah k Bohu. Bůh, v celé své existenci, je pro něj jediný a skutečný bytí. Vyvozuje z toho důsledky, jak je nutné ve všem hledat především Boha a k němu se obracet. Abychom se ale k němu mohli obrátit, je nezbytné se pokořit. Nebudeme-li mít pokorné srdce i celé chování, nerozpoznáme a nespatriíme Boha (Dodin, 1996, s. 31). Svatému Vincenci modlitba velice ležela na srdci. Byla pro něj povznesením ducha k Bohu, rozhovorem duše s Bohem, vzájemnou komunikací, při které se rozpoznává vůle Boží (Schindler, 2000, s. 32). Svatý Vincenc zdůrazňuje modlitbu a rozjímání,

kteře tvořív a udržují kontakt s Ježíšem Kristem, s naším životem, naši láskou a s našimi závazky (Morin, 2013, s. 62).

Charakteristickým rysem následovníků vincentství spirituality je naslouchání. Svatý Vincenc povzbuzoval sestry, aby se dívaly na chudé jako na své pány a učitele. Tento způsob pohledu rozhoduje o postoji služby, který je také tvořen disponibilitou. Skutečný služebník je ten, který naslouchá tomu, co se od něj žádá. Nerozhoduje sám za sebe, ale na základě předložené žádosti (Danjou, 2011, s. 102). V Konstitucích DKL (2005, s. 56) čteme, že pozornost vůči osobám a jejich životu si vyžaduje zaposlouchání se do potřeb lidí, kterým chceme pomáhat.

Druhým rysem Vincentovy spirituality je člověk. Pro Vincence není důležité, jak vypadá, jaký je jeho zevnějšek, ale význam má jenom to, co není vidět. Proto je nutné se dívat očima samého Krista. Kristus za svého pozemského života viděl v chudém člověku toho, koho si Otec zamiloval. Člověka, kterého mu poslal Otec. Chudý má vždy u Ježíše přednost. Ježíš se s chudým ztotožňuje (Dodin, 1996, s. 31). Je potřeba vyhledávat nejchudších a nejopuštěnějších. Uznat před Bohem, že oni jsou páni a učitelé a že následovníci svatého Vincence jim mohou poskytovat drobné služby (Maloney, 1991, s. 21).

Třetím rysem je stvoření člověka k obrazu Božímu. Všechno lidské úsilí má proto směřovat k pokračování díla Nejsvětější Trojice. Ona neustále svět tvořív, a udržuje a my musíme také neustále pokračovat v jejím díle, v poslání Ježíše Krista, a tím zjevovat Boží lásku k lidem. Jako Kristova láska, tak i naše, má mít črtu afektu i efektu. Má být současně citová, vycházející ze srdce, a činná, přecházející do skutků. Opravdová láska je bezplatná, nezištná a vždy ve spojení s Boží vůlí (Dodin, 1996, s. 32-34).

3.5.2 Shrnutí spirituality charitní praxe

Neoddělitelným prvkem charitní praxe je spiritualita, dává jí vlastní rázovitost a je její přirozenou součástí tak, jak je víra přirozenou součástí člověka. Ambros (2003, s. 54) ve svém díle uvádí, že základem osoby je spirituální zkušenost, která se uskutečňuje v postojích jako je náboženský postoj, který v sobě zahrnuje nepodmíněnou existenci druhého; dále postoj extáze, co je vnitřní postoj, kterým člověk vychází ze sebe, protože je zasažen láskou a nakonec z postoje přijetí druhého, co znamená spojení dvou světů a vytvořením jednoty.

Spirituální dimenze umožňuje vnitřní ukotvení své osoby nejenom pomáhajícímu, ale také potřebnému. Charitní praxe se po příkladu Ježíše Krista zastává těch nejchudších a nejpotřebnějších. Spiritualitu, duchovní dimenzi, vidí Pompey a Ross v konkrétních formách. Jde o to, aby charitní pracovníci nechali prostoupit svoji službu Božím Duchem, dokázali mluvit o své víře a vytvářeli prostor pro sdílení se se zkušenostmi víry. Jedním z prvků spirituality charitní práce je bohoslužba. Účast na ní motivuje k duchovní činnosti a je odpovědí člověka na Boží volání. Potkává se v ní Boží milost a lidská spolupráce, jež jsou v jednotě (Kováč, 2008, s. 113). Propojování sociálního angažmá s vírou vidí v krátkých duchovních impulzech na začátku setkání, v rozhovorech nad Svatým Písmem, v účasti na duchovních obnovách, ale hlavně v reflektování své činnosti optikou evangelia. V koncepci Pompeyho a Rosse vidíme tezi podobnou svatému Vincenci, kterou je možnost setkání se s Kristem v nuzném, protože on je přítomný v trpícím člověku.

Vincentská spiritualita charitní praxe jde ještě dále a předkládá konkrétní trinitární spiritualitu. Objevuje se v Duchu Svatém ve vztahu se Synem a Otcem. Vincentská milosrdná láska je láskou Boha k lidem, která má viditelnou formu skrze lidskou službu. Vincenc de Paul byl mystik činu, vždy byl totiž v kontaktu s Bohem, v modlitbě, eucharistii, ve službě, v životě a v činnosti pro chudé. Vincentská spiritualita spojuje lásku citovou s láskou činnou, afektivní s efektivní. Následovník Vincence de Paul vidí v chudém a nuzném člověku Krista. Spiritualita církevní charitní praxe vyžaduje také duchovné vedení a reflexi v podobě pravidelných exercicií pro všechny zúčastněné aktéry. Vincentova spiritualita přinesla na tu dobu církvi něco málo známé, a to spojení dvou pólů: činnosti a kontemplace nebo také kontemplace a činnosti. Neexistují dvě zkušenosti s Bohem, ale jenom jedna prožitá ve dvou fázích. Jedná se o spiritualitu integrace (Álvarez, 2009a, s. 7-10).

Pro lepší znázornění a přehled se můžeme podívat do následujících tabulek:

tabulka č. 9: Spiritualita charitní praxe – společné prvky a podobnost.

Spiritualita charitní praxe – společné prvky a podobnost.	
koncepte Pompeyho a Rosse	filozofie vincentské praxe
<ul style="list-style-type: none"> • krátké duchovní impulzy • rozhovory nad Svatým Písmem 	<ul style="list-style-type: none"> • Vincenc zdůrazňuje modlitbu a rozjímání, které tvoří a udržují

<ul style="list-style-type: none"> • duchovní obnovy • slavení společných bohoslužeb může pomoci získat spojitost se svým vlastním životem 	<p>kontakt s Ježíšem Kristem, s naším životem, naší láskou a s našimi závazky</p> <ul style="list-style-type: none"> • kontakt s Bohem nejenom při modlitbě nebo slavení Eucharistie, ale také ve službě chudým
<ul style="list-style-type: none"> • nechat prostoupit svou pomáhající činnost Božím Duchem • nabídka duchovní reflexe charitní angažovanosti • duchovní doprovázení zaangažovaných 	<ul style="list-style-type: none"> • duchovní vedení a duchovní reflexe v podobě exercicií • Vincenc de Paul i Luisa de Marillac osobně pečují o duchovní doprovázení všech zaangažovaných, přednáší, povzbuzují a usměřují
<ul style="list-style-type: none"> • charitní činnost je třeba chápat v kontextu příchodu Božího království 	<ul style="list-style-type: none"> • Vincentská spiritualita se vztahuje k modlitbě, k nábožnému životu a k myšlení řeholníka nebo laika • prvním a základním je vztah k Bohu • je nutné ve všem hledat především Boha a k němu se obracet
<ul style="list-style-type: none"> • ochota a odvaha hovořit o vlastní víře • vytvářet příznivé klima pro sdílení víry 	<ul style="list-style-type: none"> • služba je výjimečným prostředkem evangelizace a ožívování víry • naslouchání lidem, kterým sloužíme
<ul style="list-style-type: none"> • služba člověku a služba Bohu jsou v nerozlučité jednotě • přemýšlením reálné přítomnosti Ukřižovaného v trpícím člověku je možné se v chudém setkávat s Kristem 	<ul style="list-style-type: none"> • Vincenc neodděluje lásku k Bohu od lásky k bližnímu • Boží Syn vtělením přijal lidskou přirozenost, proto každý chudý je trpícím údem tohoto Ježíšova lidství • v chudém nachází milujícího, trpícího a ztrýzněného Krista, kterému má patřit všechna naše láska • Vincentská caritas, je láska Boha k lidem, která má viditelnou formu skrze lidskou službu

tabulka č. 10: Spiritualita charitní praxe – odlišnosti.

Spiritualita charitní praxe – odlišnosti.
<ul style="list-style-type: none">• v koncepci Pompeyho a Rosse je měřítkem a cílem angažovanosti úsilí o spravedlnost, kterou je Boží milosrdenství vůči člověku• péče o druhé má být v rovnováze s péčí o sebe, neboť zanedbáním vlastních potřeb nikomu dalšímu neprospějeme
<ul style="list-style-type: none">• vincentská spiritualita je trojiční a kristocentrická spiritualita• ve vincentské filozofii zvou tajemství vtělení a služba chudému k revizi životního stylu, protože sloužit s nadřazeností není ve shodě s evangeliem• jádro vincentské spirituality tvoří jednota citové a činné lásky• láska k chudým má být současně citová, vycházející ze srdce, a činná, přecházející do skutků• opravdová láska je bezplatná, nezištná a vždy ve spojení s Boží vůlí• žít jako Ježíš Kristus, sloužit chudým tak, jak to dělal On, následovat Ježíše službou• člověk je stvořen k Božímu obrazu a chudý má v naší službě vždy přednost

Závěr

Hlavním výzkumným cílem bakalářské práce bylo najít společné prvky, podobnosti či odlišnosti obecných metod charitní práce a vincentké spirituality. V tabulkách na závěr každé podkapitoly třetí kapitoly je možné vidět odlišnosti i shody jednotlivých metod charitní práce. Obecně mohu říci, že nacházíme podobnost mezi koncepcí Pompeyho a Rosse a vincentskou filozofií. Všichni docházejí k závěru, že v nuzném a trpícím člověku třeba vidět samého Ukřižovaného Krista, a tak mu i sloužit a společně pracovat na díle spásy. Život vyžaduje od angažovaného, aby byl schopen porozumět myšlení, cítění a chování nuzných lidí, aby disponoval nesobeckým a prosociálním chováním (Oudová, 2008, s. 65). Důležitým aspektem je mít jasno v tom, co je pomoc, a co pomoc není. Jenom tak je možné skutečně pomoc poskytnout (Úlehla, 2007, s. 18).

Aplikačním cílem, jsem si jako členka Společnosti DKL posílila uvědomění vlastního charismata, jeho hodnotu, originalitu a nadčasovost. Studium vincentkých pramenů a dokumentů se mi jak Vincenc, tak Luisa stali bližšími a reálnějšími pro moji každodenní službu. Symbolický cíl bakalářské práce sledoval možnost, dostat se k odkazu svatého Vincence de Paul pro ty, kteří se věnují charitní práci. Proto jsem se i v první kapitole více zaměřila na popis vincentských pramenů, které nejsou veřejnosti až tak známé. Sama jsem si uvědomila, že jako členka charitního týmu, jsem opomenula některé metody charitní práce. Vidím, že v naší charitní službě je potřeba více dbát o spirituální dimenzi charitní praxe pro dobrovolníky a laické zaměstnance, jako i vytváření prostoru pro společné sdílení se z víry všech zúčastněných.

Nicméně aby byla charitní praxe skutečnou charitní praxí, musí si zachovat svoji svéráznost a odlišnost od obecné sociální práce. Církevní charitní praxe je rovnocenným partnerem sociální práce v klasickém pojetí. Nestojí ani nad ní, ani jí není podřízená, ale má v sociálních službách svoji originalitu a je jenom žádoucí, aby bylo vidět odlišnost. Pokud by se tato odlišnost církevní charitní praxe ztratila, stala by se obecnou.

Charitativní práce zohledňuje biologickou, psychologickou, sociální i spirituální stránku člověka. Víra i náboženství totiž patří k člověku. Při poskytování pomoci, klade charitní činnost důraz na osobní vztah a lásku k bližnímu. Ve své činnosti se cíleně zaměřuje na jedince, skupiny i komunity, které jsou mimo hlavní proud zájmu státu (Opatrný, Lehner a kol., 2010, s. 43-44). Benedikt XVI. (2006, s. 25) uvádí, že charita

není pro církev veřejně prospěšná činnost, kterou by mohla přenechat jiným. Charita patří k vlastní povaze církve a představuje její neodmyslitelnou součást a esenci. Členové církve musí mít pozorné oči, aby viděli a velkorysé srdce, aby mohli skutečně být nástroji Ježíše Krista a pomáhat tam, kde je to potřeba (Novo millennio ineunte, 2001, s. 84). Na druhé straně charitativní práce není vlastnictvím nebo doménou jenom církve a jejich organizací. Charitní práci může vykonávat i pracovník, který jako křesťan pracuje v sekulární organizaci zaměřené na pomoc druhým (Opatrný, Lehner a kol., 2010, s. 45). Mgr. Oldřich Haičman (Bajer, 2008, s. 18), ředitel Charity České republiky v rozhovoru s Pavlem Bajerem říká o charitní službě jako o neoddělitelné součásti života katolické církve. Pro křesťana a celé společenství představuje základ víry. Křesťanská charitní práce využívá dovednosti, postupy a činnosti spojené s celostním zaměřením na člověka a jeho prostředí. Podporuje sociální změnu a řešení problémů v mezilidských vztazích. Užívá duchovnědní a sociologické poznatky o lidském chování. Za klíčové, kromě lidských prav a sociální spravedlnosti, OSN považuje také křesťanské normy, zprostředkované církví a teologií (Sociální práce/Sociálna práca, 4/2008, s. 56-57).

I když nám koncepce Pompeyho a Rosse předkládá situaci v církevní charitní praxi na konci dvacátého století, podobně jako dílo svatého Vincence de Paul je nadčasová. Samozřejmě církevní charitní praxe se také vyvíjí vzhledem k dané době a potřebám nuzných. Musí v sebe nést určitou nadčasovost ve spojení s mobilitou, pružností a otevřeností. To co jí dává nadčasovost je právě její ukotvení v Ježíši Kristu a v jeho příslibu, že svoji církev nikdy neopustí a že chudé budeme mít vždy mezi sebou. Vzhledem na otevřenost vůči potřebám musíme konstatovat, že ani Vincent de Paul neměl nikdy hotový jeden konkrétní a stály koncept pomoci nuznému. Jak o tom píše Schindler (2000, s. 42-43), z jeho postojů můžeme vyčíst:

- Pochopení pro chudé a dovednost se jim přiblížit, protože naše církev je církví chudých.
- Bezvýhradní důvěru vůči Božím úmyslům a působení Boží Prozřetelnosti ve světě. Svět byl pro Vincence otevřenou knihou, ve které četl potřeby člověka. Svět nezná náhodu ani osu, je Božím zjevením. Vincenc byl vždy pružný a ochotný měnit svoje plány, když v tom viděl projev Boží vůle.

- Neodsuzovat člověka kvůli nějaké věci. V době, ve které žil Vincenc se s člověkem jednalo jako s towarem a Vincenc vedl zápas na záchranu lidské důstojnosti. Za trpící tváří poznával Ježíše Krista, svého Pána.

V naší pomáhající praxi musíme uvažovat o chudých, nejenom jako o klientech nebo objektech našich služeb, ale jako o osobách schopných být činiteli svého vlastního rozvoje (Neo, 2006 s. 45). Abychom našli cestu, která vede ke zraněnému člověku, nestačí dobré úmysly. I přes svá utrpení, násilnosti, svůj strach, přání se vzbouřit, nedostatek víry musí chudý dosáhnout jistoty, že hodnota jeho bytí je známá, že je na něho obrácena pozornost jako na člověka. Boží láska se nemůže omezovat na čistou duchovní zkušenost, ať už by byla jakkoliv intenzivní: musí se konkrétně projevit v úsilí ve prospěch hodnoty a povznesení člověka (Charpy, 1999, s. 34). Vincenc právě službu chudým postavil jako rozlišující znak DKL, aby je odlišil od ostatních řeholnic. Chtěl, aby sestry osobně sloužily chudým. Věrnost vincentenskému duchu je volá k tomu, aby zvěstovaly tuto blízkost chudým. Je to blízkost fyzická i psychologická. Aby viděly, cítily, dotýkaly se, zakoušely, aby mely účast na touhách, radostech, utrpení a snech chudých (Neo, 2006, s. 46-47).

Různé formy duchovní, morální, kulturní, fyzické a materiální chudoby vytvářejí mnoho problémů, které si Vincentovi následovníci uvědomují, proto se vědomě snaží znovu dávat naději těm, kteří ji ztratili a přinášet ji tak celému lidstvu (Inville, 1995, s. 35). Jejich úkolem je zapalovat srdce lidí, konat, co konal Boží Syn, který přišel na svět zapálit jej svojí láskou (Maloney, 1991, s. 21). Vincentské povolání chce být i v této době vědy, techniky a výkonnosti ponížným a opravdovým svědectvím bratrské lásky a sociální otevřenosti. Opravdivá sociální škola pomocí osobního kontaktu s chudým činí – hlavně ty nejmladší – citlivé na široké problémy naší doby. Toto gesto lásky otvírá srdce a ducha světovým rozměrům utrpení, požadavkům spravedlnosti a lidské důstojnosti. Vincentské povolání není něco umělé. V plné odpovědnosti vede k jednotě života, přičemž se shoduje v myšlenkách, slovech a skutcích. Harmonie mezi vírou a službou bližnímu je ideálem, o který se navzdory svým slabostem nebo nedostatkům trpělivě snaží všichni následovníci svatého Vincence. Vzdálení od reflektorů a ohňostrojí, s rozhodností, otevření budoucnosti, v hloubce svého srdce mají denně myšlenku svého zakladatele: Láska nesmí nikdy hledět na sebe, ale vždy před sebe, neboť prokázaných dobrodiní je stále málo a bídy, která potřebuje úlevu, je nekonečně mnoho (Inville, 1995, s. 36).

Prameny

- Álvarez, J. (2008). S radosťou slúžite Pánovi. *Ozveny Spoločnosti*, č. 6, s. 13-22.
- Álvarez, J. (2009a). Vincentská mystika. *Ozveny Spoločnosti*, č. 2, s. 7-18.
- Álvarez, J. (2009b). Lebo je veľké jeho milosrdenství voči nám. *Ozveny Spoločnosti*, č. 6, s. 8-16.
- Álvarez, J. (2010a). A Slovo sa telom stalo a prebývalo medzi nami. *Ozveny Spoločnosti*, č. 2, s. 87-97.
- Álvarez, J. (2010b). Vincentský Kristus: „adorátor, služobník a evanjelizátor“. *Ozveny Spoločnosti*, č. 5, s. 316-322.
- Bechtle, R. (2009). Komunita ako znamenie proroctva a nádeje. *Ozveny Spoločnosti*, č. 5, s. 1-24.
- Berjonneau, J. F. (2012). Chudobní sú naši učitelia. *Ozveny Spoločnosti*, č. 4, s. 250-266.
- Coste, P. (1922). *Correspondence*. Paris: Librairie Lecoffre.
- Coste, P. (1923). *Entretiens aux filles de la charité*. Paris: Librairie Lecoffre.
- Coste, P. (1924a). *Saint Vincent de Paul Entretiens aux missionnaires*. Paris: Librairie Lecoffre.
- Coste, P. (1924b). *Saint Vincent de Paul documents*. Paris: Librairie Lecoffre.
- Coste. (1941). *Konferencie sv. Vincenta z Pauly pre Dcéry kresťanskej lásky I*. Ladce: Spoločnosť DKL.
- Coste. (1945). *Konferencie sv. Vincenta z Pauly pre Dcéry kresťanskej lásky II*. Ladce: Spoločnosť DKL.
- Danjou, Y. (2011). Ako sa nechať pretvárať Duchom Svätým. *Ozveny spoločnosti*, č. 2, s. 98-109.
- De Nava, P. (1997). Solidárna spolupráca pre pomoc najchudobnejším. *Ozveny Spoločnosti*, č. 1, s. 19-32.
- DKL, (2005). *Konštitúcie a štatúty dcér kresťanskej lásky svätého Vincenta de Paul*. Sereď: M. Súkenník.
- Du, G. (2010). Slávnosť svätej Lujzy de Marillac. *Ozveny Spoločnosti*, č. 2, s. 129-130.
- Franc, E. (2008). Božie slovo v živote a v poslaní Cirkvi. *Ozveny Spoločnosti*, č. 6, s. 1-6.

- Franc, E. (2012). Spoločnosť povolaná nechať sa premeniť Duchom Svätým. *Ozveny Spoločnosti*, č. 4, s. 294-310.
- Gay, G. (2009). Advent 2009. *Ozveny Spoločnosti*, č. 6, s. 3-7.
- Gay, G. (2012). List z 3. júna 2012 pre členov vinčentskej rodiny. *Ozveny Spoločnosti*, č. 3, s. 196-209.
- Herrmann, C. (2010). Svätá Lujza de Marillac – zakladateľka. *Ozveny Spoločnosti*, č. 5, s. 350-367.
- Charpy, A. (1999). Povolanie Dcéry kresťanskej lásky podľa predstavy Lujzy de Marillac. *Ozveny Spoločnosti*, jún, s. 47 - 65.
- Infante, A. (2010). Cirkevná a charitatívna skúsenosť sv. Lujzy. *Ozveny Spoločnosti*, č. 5, s. 368-383.
- Infante, A. (2011). Lujza de Marillac, formátorka laikov. *Ozveny Spoločnosti*, č. 1, s. 42-71.
- Jan Pavol II. (1997). Nový oheň. *Ozveny Spoločnosti*. august - september, s. 65-71.
- Lloret, M. (1987a). Celkom obetované Bohu pre službu chudobným. *Ozveny Spoločnosti*. apríl, s. 1-17.
- Lloret, M. (1987b). Celkom obetované Bohu v službe chudobným. *Ozveny Spoločnosti*. máj, s. 4-17.
- Maloney, R. (2010). 16. stretnutie zodpovedných predstaviteľov medzinárodnej vinčentskej rodiny. *Ozveny Spoločnosti*, č. 3, s. 209-215.
- Martinez, B. (2010a). Vzájomný vplyv Vincenta de Paul a Lujzy de Marillac pri zakladaní Spoločnosti. *Ozveny Spoločnosti*, č. 2, s. 148-159.
- Martinez, B. (2010b). Spiritualita svätého Vincenta a svätej Lujzy. *Ozveny Spoločnosti*, č. 3, s. 222-231.
- Morin, J. (2008). Za čias sv. Vincenta... a dnes. *Ozveny Spoločnosti*, č. 6, s. 42-64.
- Morin, J. (2009). Chudobný podľa sv. Vincenta. *Ozveny Spoločnosti*, č. 2, s. 38-47.
- Morin, J. (2012a). Dejiny jedného pohľadu na chudobného. *Ozveny Spoločnosti*, č. 1, s. 42-78.
- Morin, J. (2012b). Spiritualita svätého Vincenta. *Ozveny Spoločnosti*, č. 3, s. 215-240.
- Morin, J. (2013). Misia podľa svätého Vincenta, misionár. *Ozveny Spoločnosti*, č. 1, s. 51-68.
- Neo, J. (2006). Sv. Vincent a služba chudobným súčasnosti. *Ozveny Spoločnosti*, č. 1a, s. 42-50.

- Pompey, H., Ross, P. S. (1998). *Kirche für andere: Handbuch für eine diakonische Praxis*. Mainz: Matthias-Grünwald-Verlag.
- Pragera, J. (1998). Ikona svätého Vincenta de Paul. *Ozveny Spoločnosti*, február, s. 41-50.
- Prendergast, K. (2010). Nový pohľad na povolanie DKL vo svetle encykliky Deus caritas est. *Ozveny Spoločnosti*, č. 2. s. 98-107.
- Roman, J. M. (2002). *Sv. Vincent de Paul*. Bratislava: Charis spol. s.r.o.
- Quintano, F. (1996). Výzvy pre spoločnosť podľa reálnej situácie chudobných. *Ozveny spoločnosti*, december, s. 5-18.
- Quintano, F. (1998). Komunitný život. *Ozveny spoločnosti*, február, s. 11-24.
- Santos, E. (2012). Jednota a spolupráca u sv. Vincenta. *Ozveny Spoločnosti*, č. 3, s. 200-209.

Sekundární bibliografie

- Ambros, P. (2003). *Teologicky milovat církev*. Velehrad: Refugium.
- Anzenbacher, A. (2004). *Křesťanská sociální etika*. Brno: CDK.
- Apoštolský list pápeže Jána Pavla II. (2001). *Novo millennio ineunte*. Trnava: Spolok svätého Vojtecha.
- Bajer, P. (2008). Činnosť Charity je zárukou dôveryhodnej filantropie a verejnej prospěšnosti. *Sociální práce/Sociálna práca*, č. 4/2008, s. 18-20.
- Benedikt XVI. (2006). *Deus caritas est*. Praha: PAULÍNKY.
- Benedikt XVI. (2009). *Caritas in veritate*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.
- Danková, S. R. (2000). *Sestra Rozália Božia služobnica*. Nitra: DKL pre vnútornú potrebu.
- DKL. (1995). *Vincent de Paul, Lujza de Marillac, Frederik Ozanam*. Nitra: Misijný dom Matky Božej.
- Dodin, A. (1996). *Spiritualita sv. Vincence de Paul*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o.
- Fillusová, M. (nedatováno). *Dejiny Spoločnosti dcér kresťanskej lásky*. Pre súkromnú potrebu Slovenskej provincie dcér kresťanskej lásky.
- Hanáková, A. (2007). *Služba dcéry kresťanskej lásky*. (bakalářská práce). Olomouc: Univerzita Palackého.
- Haslinger, H. (2009). *Diakonie. Grundlagen für die Soziale Arbeit der Kirche*. Paderborn: Ferdinand Schöningh.
- Ján Pavol II. (1987). Sollicitudo rei socialis. In Konferencia biskupov Slovenska. *Socialne encykliky*. (s. 493 - 566). Trnava: Spolok svätého Vojtecha.
- Charpy, A. (1988). *Un chemin de Sainteté. Luise de Marillac*. Paris: Hallépée.
- Charpy, A. (nedatováno). *Lujza de Marillac - cesta svätosti*. Nový Bydžov: Východočeské tiskárny, provoz 24.
- Charpy, E. (1989). *La compagnie des Filles de la Charité aux origines*. Documents. Tours: Mame Imprimeurs
- Charpy, E. (1999). *Spiritualita Luisy de Marillac*. Český Těšín.
- Inville, E. A. (1995). *Vincentiana*. Roma: TIPOLITOGRAFIA UGO DETTI.
- Jeruzalémská bible*. (2009). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.

- Katechismus katolíckej cirkve.* (1995). Praha: ZVON
- Kompendium sociálnej nauky cirkve.* (2008). Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, s.r.o.
- Kováč, A. (2008). *Pastoračná starostlivosť o starých a chorých.* Krivá: M-Servis s.r.o.
- Maloney, R. (1991). *Cesta k chudobným.* Pre súkromnú potrebu Slovenskej provincie.
- Mezzadri, L. (2002). *Putovať s modlitbou a láskou.* Po stopách sv. Vincenta. Bratislava: Charis s r.o.
- Mikula, M. a kol. (2001). *Sociálna adaptácia ako súčasť komplexnej starostlivosti.* Banská Bystrica: RODA - PRESS.
- Müllerová, M. a kol. (2011). *Dobrovolníci pro kulturu.* Praha: Česká kancelář programu Culture.
- Ockenfels, W. (1995). *Malá katolícka sociálna náuka.* Bratislava: Lúč.
- Opatrný, M., Lehner, M. a kol. (2010). *Teorie a praxe charitativní práce.* České Budějovice: Jihočeská univerzita, Teologická fakulta.
- Oudová, D. (2008). Sociální kompetence, zdroje a evaluace. In Krahulová, B (Ed.) *Kontexty sociální a charitativní práce* (s. 65 - 132). Praha: Pontes Pragenses.
- Piwowarski, W. a kol. (1996). *Slovník katolíckej sociálnej nauky.* Trnava: Dobrá kniha.
- Poláček, K. (1992). *Slnko prerazilo mrákavy.* Trnava: SSV.
- Pospíšil, C.V. (2002). *Teologie služby.* Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství.
- Řezníček, I. (1994). *Metody sociální práce.* Praha: SLON.
- Schindler, E. (2000). *Sv. Vincent de Paul - otec chudobných.* Bratislava: Caritas s r.o.
- Slaninka, A. (2000). Svätý Vincent de Paul a charita a jeho odkaz pre súčasných chudobných. In Zborník z konferencie vinčentskej rodiny (Eds) *Súčasná formy chudoby a nové spôsoby kresťanskej pomoci* (s. 35 - 40). Bratislava: OTO NÉMETH.
- Toscani, G. (1998). *La mystique des pauvres. La charisme de la charité.* Versailles: Éditions Saint Paul.
- Úlehla, I. (2007). *Umění pomáhat.* Praha: Slon.
- Quilleminn, S. (1968). *Circulaires de Notre Mère.* Paris.